

**UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2008

Martina Homolková

**Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická**

Beatnické básničky

Martina Homolková

**Bakalářská práce
2008**

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Katedra historických věd
Akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martina HOMOLKOVÁ**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Historicko-literární studia**

Název tématu: **Beatnické básnířky - Women-poets in beat generation**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Ženám v beatnické generaci dosud bylo věnováno málo pozornosti, přesto k nim patří neopominutelná jména jako Inka Machulková, Vladimíra Čerepková, Zora Růžová a Šárka Smazalová. Některé z nich jsou připomínány v rámci básnických večerů či v knižních reedicích (Host a jiné). Tato bakalářská práce by měla jednak zhodnotit tvorbu v rámci beatnického hnutí, jednak se věnovat specifčnosti jejich díla a detailní interpretaci jednotlivých textů. Dále by se mohla soustředit na postžení vlivu těchto básnířek na následující generace včetně současné ženské poezie.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Čerepková, Vladimíra: Básně. Praha: Torst, 2001.

**Hess, Ludvík: Divoké víno : 1964-2007 : antologie. V Praze : Slovart ;
Národní knihovna ČR, 2007.**

Machulková, Inka: Kahúčů. Praha : Československý spisovatel, 1969.

**Machulková, Inka: Na ostří noci. České Budějovice : Krajské nakladatel-
ství, 1963.**

Růžová, Zora: Schody od muzea. Praha : Torst, 2004.

Smazalová, Šárka: Čaj a jiné texty. Praha : Torst, 2006.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Vladimír Novotný, Ph.D.
Katedra historických věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. dubna 2007

Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2008

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2007

Tímto bych chtěla poděkovat panu PhDr. Vladimíru Novotnému, Ph.D., za jeho cenné rady, připomínky a pomoc, kterou mi poskytl při vypracování této práce.

SOUHRN

V Československu se v 60. letech utvářela literatura ovlivněná texty a životem amerických beatníků. Našimi beatnickými autory byli básníci Václav Hrabě, Ladislav Landa a Milan Koch a básnířky Vladimíra Čerepková, Inka Machulková, Zora Růžová a Šárka Smazalová. Všechny básnířky zpočátku žily v Praze. Vladimíra Čerepková v roce 1968 emigrovala do Paříže. Dohromady jí vyšly čtyři básnické sbírky: Ryba k rybě mluví, Ztráta řeči, Extra Dry Silence, Bez názvu. V roce 2001 vyšel soubor všech jejích básnických sbírek s názvem Básně. Inka Machulková roku 1968 emigrovala do Německa. Dohromady jí vyšly čtyři básnické sbírky: Na ostří noci, Kahúců, Kámen komediantů, Neúplný čas mokré trávy. Vladimíra Čerepková a Inka Machulková působily ve Viole. Zora Růžová v roce 1976 odešla do Francie. Psala písňové texty pro Jaroslava Hutku. Vyšel jí soubor básní pod názvem Schody od muzea. Šárka Smazalová žila krátce na Hanzlberku. Vyšel jí výběr z poezie ve sbírce Flétnové vábení a výběr z textů básnických i prozaických Čaj a jiné texty. Hru Čaj hraje Radim Vašínský a jeho Orfeus. Ve 23 letech spáchala sebevraždu.

KLÍČOVÁ SLOVA

beatnická poezie; Čerepková, Vladimíra; Machulková, Inka; Růžová, Zora; Smazalová, Šárka

TITLE

Women-poets in beat generation

ABSTRACT

Literature influenced by texts and lifestyle of American beatniks rose in Czechoslovakia in the sixties. Czech authors classified as Beatniks were Václav Hrabě, Ladislav Landa and Milan Koch and poetesses Vladimíra Čerepková, Inka Machulková, Zora Růžová and Šárka Smazalová. All poetesses lived in Prague in their beginnings. Vladimíra Čerepková emigrated to Paris in 1968. Altogether, there were published four poem garners of hers: „Ryba k rybě mluví, Ztráta řeči, Extra Dry Silence, Bez názvu“. The set of all her poet garners named „Básně“ was published in The Czech Republic in 2001. Inka Machulková emigrated to Germany in 1968. Altogether, there were published four poem garners of hers: „Na ostří noci, Kahúčú, Kámen komediantů, Neúplný čas mokré trávy“. Vladimíra Čerepková and Inka Machulková acted in Viola. Zora Růžová went to France in 1976. She wrote song-lyrics for Jaroslav Hutka. The set of whole her poem garners was published under the title „Schody od muzea“. Šárka Smazalová lived shortly in Hanzlberk's. The extract of her poetry was published in garner named „Flétnové vábení“ and the extract of her poem and pose texts was published as „Čaj a jiné texty“. Play „Čaj“ is acted by Radim Vašínský and his „Orfeus“. Šárka Smazalová committed suicide when she was twenty-three.

KEYWORDS

beat generation poetry; Čerepková, Vladimíra; Machulková, Inka; Růžová, Zora; Smazalová, Šárka

OBSAH

1. Úvod	1
2. Historický kontext	3
3. Beatnické básničky.....	6
3.1. Vladimíra Čerepková.....	6
3.2. Inka Machulková.....	22
3.3. Zora Růžová.....	39
3.4. Šárka Smazalová.....	45
4. Závěr.....	54
5. Seznam literatury.....	55
6. Resumé.....	58

1. Úvod

Rozhodla jsem se psát tuto práci o našich beatnických básnířkách hlavně proto, že mi toto téma připadá literární vědou poněkud zanedbané. Básník Václav Hrabě je znám a čten dodnes i širší veřejností, Ladislav Landa a Milan Koch jsou známi už méně, ale básnířky Vladimíru Čerepkovou, Inku Machulkovou, Zoru Růžovou a Šárku Smazalovou příliš neznají ani lidé literaturou se zabývající.

Má práce začíná kapitolou Historický kontext, kde popisuji, jak v Československu probíhala 60. léta, v jakém prostředí se tedy u nás zrodila beatnická literatura. Ačkoliv je třeba uznat, že používání pojmu beatnická literatura je u nás poněkud nesprávné. Bohužel jiné příznačné pojmenování neexistuje. Beatnická literatura je zažitý pojem i v české literatuře a já, i když s ním úplně nesouhlasím, ho ve své práci používám.

Mé následující čtyři kapitoly pojednávají o jednotlivých autorkách české beatnické poezie. Volila jsem způsob, kdy jsem se zabývala nejprve jejich životem, přičemž jsem se zaměřila obzvláště na 60. léta. Vladimíra Čerepková a Inka Machulková spolu s Václavem Hrabětem vedli v 60. letech právě ten pověstný bohémský život, třebaže byl spojen s prací, která u nás byla povinná. Právě oni tři sehráli důležitou úlohu také u počátků fungování pražské poetické kavárny Viola, kde se často recitovaly básně, jak našich, tak i amerických beatnických básníků. Právě i oni se setkali s Allenem Ginsbergem. Proto si myslím, že i znalost života beatnických básníků, respektive básnířek je pro celkové pochopení celého tohoto fenoménu podstatné.

Zora Růžová a Šárka Smazalová jsou jako básnířky známy ještě méně než Vladimíra Čerepková a Inka Machulková. Zora Růžová je především známá svými písňovými texty pro Jaroslava Hutku. To, že byla a je básnířkou, je docela opomíjená skutečnost. To už jsou více známé básně právě Jaroslava Hutky. Bohužel u nás vyšel jen jeden soubor jejích básní, a to až v roce 2004.

Život Šárky Smazalové je pro beatnickou historii významný hlavně jejím životem na Hanzlberku. Škoda, že její život trval tak krátce, kdoví, jak by byla jinak její poezie dnes známá.

V druhé části těchto kapitol jsem se potom zabývala poezií beatnických básnířek. Snažila jsem se najít vlivy americké beatnické literatury, hledat společná témata, motivy v básních. Zaměřila jsem se také na jejich styl psaní poezie. Svě

poznatky jsem v této práci konfrontovala s recenzemi literárních kritiků, otisknutými v různých novinách a časopisech. Do svého analyzování básní jsem zahrнула veškeré dosud vydané básnické sbírky těchto básníků, tedy i ty pozdější, které byly napsané a vydané až po 60. letech.

Jako materiály mi k mé práci v první řadě sloužily všechny dosud vydané básnické sbírky básníků. Dále jsem shromáždila v různých periodikách téměř veškeré dosud napsané články o těchto básníkách, ze kterých jsem čerpala především informace o jejich životě. Šlo tedy především o krátké medailonky nebo rozhovory s básnířkami. Některé informace o jejich díle jsem potom převzala z různých recenzí jejich poezie. Některé informace jsem našla také v knihách, jako například ve Slovníku českých spisovatelů od roku 1945.

Nejméně informací jsem našla o Zoře Růžové. Velkým problémem pro mě bylo objektivně zhodnotit a analyzovat její tvorbu, jelikož právě ona jediná vydaná kniha její poezie Schody od muzea obsahuje jen čtyři datované básně. Velkým přínosem mi byl tedy e-mail, který mi byl od básnířky na mou žádost poslán a ve kterém mi básně podle stran rozdělila na ty, co byly psané v Praze od roku 1964 do roku 1976, na ty, co byly napsány v Paříži od roku 1977 až do roku 1989, a na ty, co byly napsány od roku 1990 až do roku 1999. Sama básnířka si básně nedatovala a nikdo už tedy nezjistí přesnější dataci. Díky tomu jsem její tvorbu pojala spíše celkově.

Obdobně jsem přistupovala také k tvorbě Šárky Smazalové, a to z toho důvodu, že trvala tak krátce. Její vydané básně zahrnují tvorbu zhruba deseti let.

Svou prací bych chtěla ukázat, že i tyto beatnické básnířky mají co čtenáři nabídnout.

2. Historický kontext

Československo se v 60. letech pohybovalo mezi dogmatickým a reformním myšlením.

Doba nejhoršího teroru a masové nezákonnosti, která u nás po Únoru 1948 nastala, už skončila, přesto byl až do roku 1967 pevně u moci autoritativní režim. Lidé se znovu začali bouřit proti stalinismu v Sovětském svazu, což vedlo konzervativní komunisty v první polovině 60. let k ústupkům. Ideový dozor se uvolňoval a s ním také stoupalo cestování na Západ a kontakty s exilem.

Roky 1963 a 1964 znamenaly pro dogmatiky mnoho porážek. Pro literáty znamenaly větší publikační svobodu, a tak se mnohé velké osobnosti vrátily zpět do veřejné kultury. Ve filosofii ustálený dogmatický marxismus se postupně stával předmětem kritiky a diskuse. Tyhle a další porážky posílily postavení reformistů. Ideologické a stranické myšlení, které umělecké dílo bralo jen jako nástroj v politicko-mocenském boji, bylo otřeseno.

Cenzura fungovala až do roku 1967, ale v přijatelné míře. Literatura zase navázala na vývoj v 50. letech přerušžený. Velký vliv měla také nová generace spisovatelů. Mezi nové básníky patřili Josef Hanzlík, Ivan Wernisch, Petr Kabeš a Jiří Gruša. A trochu na okraji veřejného dění vznikala také poezie inspirovaná americkými beatníky, jazzem a rockovou hudbou. Mezi její představitele lze zařadit Václava Hraběte, Ladislava Landu, Milana Kocha, ale i básníčky, na které literární historie poněkud zapomíná. V 60. letech začaly tvořit básníčky Vladimíra Čerepková, Inka Machulková, Zora Růžová a Šárka Smazalová. K této mladé generaci patřili také písničkáři, například Vladimír Merta, Karel Kryl nebo Jaroslav Hutka. Texty, které si sami skládali, byly záměrně provokativního rázu.

Důležitou roli v 60. letech sehrála také malá divadla poezie, a to Orfeus Radima Vašinky nebo pražská poetická vinárna Viola.

V druhé polovině 60. let se jako už tolikrát změnilo estetické vnímání. Mladá generace přestala vidět význam v tradičním básnictví a raději vyhledávala texty písňové, lehké, bez složitých metafor. Totéž se dělo i ve světě. Stále důležitější začínala být auditivní a vizuální kultura, což souviselo také s masovým rozšířením moderní techniky, médií, filmu, rozhlasu a televize. Přestával být důležitý dějinný rozměr, důraz se kladl na přítomnost. Na druhé straně se také rozvíjel zájem o východní myšlení, především o zen-buddhismus.

Důležitou roli v 60. letech měly také kulturní časopisy. Oblíbené byly především Literární noviny, které v roce 1968 obnovily časopis pod názvem Literární Listy.

Periodikum Divoké víno, které vedl Ludvík Hess, otiskovalo tvorbu nových i strašících básníků i prozaiků. Publikovali v něm i Václav Hrabě, Ladislav Landa, Vladimíra Čerepková, Inka Machulková, Zora Růžová a Šárka Smazalová.

Nezanedbatelnou úlohu sehrálo také překladatelství.

V těchto letech sílily projevy nespokojenosti reformistů. Ačkoliv veřejné svobody značně přibýlo, silnější kritika byla stále tlumena. Od ledna roku 1967 byla legalizována cenzura a fungovala pod názvem Ústřední publikační správa při Ministerstvu vnitra. Pak nastal rok 1968 a Pražské jaro. Nastalo částečně demokratické období, cenzura byla zrušena, každý se mohl vyjadřovat k veřejným věcem. Toto období trvalo ale jen do srpna, kdy do Československa vstoupili vojáci Sovětského svazu, kteří reformy zastavili. Poté nastala dlouhá éra normalizace.

Významný vliv na literaturu v Československu v 60. letech měli američtí beatníci, ke kterým se čtenáři dostávali především díky překladům Jana Zábrany - ty byly často publikovány v revue Světová literatura. Na recitačních večerech zněly často jejich verše, například z úst Mirka Kovářka. Texty a přístup k životu amerických beatníků ovlivnily životní styl a názory naší mladé generace snad ještě více než samotnou literární tvorbu.

Hnutí beat generation vzniklo v Americe v druhé polovině 50. let. Hlavním smyslem tohoto hnutí byla vzpoura proti stereotypnímu způsobu života konzumní společnosti. Beatníci chtěli narušit nejen tento tradiční způsob života, ale také tradiční pojetí literatury. V jejich literárních dílech se objevují témata jako toulání, nevázaný sex, alkohol či experimenty s drogami.

Tito autoři byli hodně ovlivněni jazzem a orientálním náboženstvím, hlavně zen-buddhismem. Pořádali různá veřejná vystoupení, často v podobě happeningů.

Nejvýraznějšími a u nás nejčtenějšími autory byli Allen Ginsberg, Jack Kerouac a Gregory Corso.

Kromě samotné beatnické literatury u nás sehrála významnou úlohu hlavně návštěva Allena Ginsberga Prahy v únoru 1965. Osobně se s ním mimo jiných setkali také Václav Hrabě, Vladimíra Čerepková a Inka Machulková. Allen Ginsberg u nás vyvolal spoustu nadšení, ale i obav - těch zejména u socialistické byrokracie. Byl zvolen králem majálesu a následně z Československa vyhoštěn.

Používání pojmu beatnická literatura u nás je ovšem stále nejednoznačné. Mladé české literáty američtí beatníci určitě inspirovali, přesto však šlo spíše o změnu v onom způsobu života než o změnu ve stylu psaní a výběru témat v poezii.

U nás se mluví o beatnické poezii především v souvislostech s tvorbou Václava Hraběte a Ladislava Landy. I u nich ovšem najdeme inspiraci více v tradiční české poezii než v té americké. Ačkoliv se o tom stále vedou různé spory, a to například o Václavu Hrabětovi mezi básníkem Jaromírem Pelcem, editorem Hrabětovy sbírky Blues v modré a bílé, a Josefem Peterkou, básníkem a literárním teoretikem, který napsal recenzi na Hrabětovo dílo „Úplně zbytečná legenda“, jež byla otisknutá v roce 1978 v Literárním měsíčníku. Jaromír Pelc mluví o rozchodu Hraběte s beatníky, kdežto Josef Peterka jej mezi ně bezpodmínečně řadí.

Možná bych se nebála vyslovit domněnku, že tehdejší sympatie s americkými beatníky, které se projevovaly u československých literátů, ale i u ostatních občanů, značně souvisely právě s tehdejším socialistickým režimem, který u nás vládnul. Život amerických beatníků jim musel připadat mimořádně fascinující v kontrastu s jejich životem v našem nesvobodném státě.

3. Beatnické básničky

3.1. Vladimíra Čerepková

Vladimíra Čerepková je jedna z nejvýraznějších českých beatnických básnířek. Ovlivnění americkými beatníky u ní můžeme pozorovat především v její první a druhé sbírce *Ryba k rybě mluví a Ztráta řeči*. V dalších jejích básnických sbírkách se pak beatnické motivy pomalu vytrácejí a jen nahodile se ještě v nějaké básni objeví.

Tato básnička je také jednou z nejtajemnějších českých beatnických básnířek. O jejím životě toho není známo příliš mnoho a o jejím nynějším životě toho není známo už téměř vůbec nic.

Narodila se 4. února 1946. Dětství neměla zrovna příjemné. Trávila ho různě po dětských domovech, nápravných zařízeních a dostala se také do psychiatrické léčebny. V dětském domově byla navíc za bolševického režimu. V rozhovoru s Petrem Placákem zveřejněném v *Babylonu* roku 2007 k tomu řekla: „Když jsem se tam ocitla v roce 1956, tak to bylo opravdu v té nejhorší době a zažila jsem tam vůbec to nejhorší, co bylo dovoleno vůči dětem. Poznamenalo mě to navěky a je jasný, že z takových věcí se člověk nikdy nedostane a já se z toho taky nikdy nedostala.“¹ Své rodiče vlastně skoro neznala. Říká se, že její otec byl důstojník Rudé armády, ale sama básnička o tom nic neví. Jméno má Vladimíra Čerepková po matce, která byla Ruska. Někdy se můžeme také setkat s verzí jejího jména jako Čerepková.

Své básně publikovala poprvé v *Květech*, když jí bylo patnáct let. Stalo se to tak trochu netradičním způsobem. „Byla jsem v jakémsi nápravném zařízení, když mi bylo patnáct. Přišli tam studenti z FAMU, Elo Haveta a Tomáš Škrdlant, a holky, co tam byly se mnou, jim řekly, že něco píšu. Oni to chtěli vidět a já jim to nechtěla ukázat, ale nakonec si to po dlouhých tahanicích vzali, přepsali to a pak se ty básně všude četly. Pak se o mě dozvěděl Jiří Ostermann, zařadil mě ve *Viole* do programů a dělal mi i samostatný programy,“² řekla básnička taktéž v rozhovoru s Petrem Placákem.

V pražské poetické kavárně *Viola* byly její básně recitovány v text-apealových večerech od roku 1963. Začátky *Violy* jsou spjaty se začátky Vladimíry Čerepkové, stejně jako *Inky Machulkové*.

---

¹ PLACÁK, Petr. To slovo jsem nepoužívala: kádrový dotazník Vladimíry Čerepkové. In *Babylon 16*, 2007, č. 6. Literární a výtvarná příloha. č. 6, s. 1. [cit. 2008-02-26].

URL: <http://www.ibabylon.cz/images/dokumenty/archiv_pdf/06_07/06_babylon_unor_2007.pdf>.

² tamtéž

Texty Vladimíry Čerepkové dále začaly vycházet v Mladém světě, Plameni, Literárních novinách, Tváři, Divokém víně, Mladé tvorbě, Svědectví, Paternoster atd. Vycházely také na Slovensku, v Chile, v Anglii a Německu.

Studovala keramickou školu v Karlových Varech, ale nevydržela tam ani jeden rok. Potom vystřídala řadu různých zaměstnání.

V rozhovoru s Petrem Placákem se také vyjádřila k tomu, jaká podle ní a hlavně pro ni byla Praha v 60. letech. Pro mladého člověka byla nejdůležitější zábava. „Vysedávali jsme ve Slávii. Večer se chodilo do Violy nebo do Reduty na jazz. Hodně se flámovalo. Na ten režim jsme žili až nepochopitelně volně. Občas vždycky někoho chytli, ale celkově to byly docela dobré doby. Bohužel ale netrvaly dlouho.“³

„Tančit jsme chodily na Střelák a všude možně, třeba i na vesnický tancovačky.“⁴

„Já měla spoustu kamarádek. Jedna z nich, Inka Machulková, žije v Mnichově, psala taky básně a ve Viole jsme měly taková básnická pásma. Dokonce jsem i dvakrát sama recitovala, což taky špatně dopadlo. Hrál se tam jazz a hlavně jsme se tam scházeli. Kdykoliv tam člověk přišel, našel tam nějakého známého. Tam byli všichni jenom známí a navíc pár návštěvníků. Poetická kavárna Viola byl v té době naprosto ojedinělej podnik. Po umělecký stránce to vedl Jiří Ostermann, kterého – když se po revoluci vrátil po řadě let z Kanady do Prahy – někdo přepad na Václaváku a on pak na následky toho zranění zemřel.“⁵

O Viole se v tomtéž rozhovoru s Petrem Placákem ještě vyjádřila: „Jiří Ostermann také skvěle recitoval poezii, nádherně tam zpívala Eva Olmerová a jazz hrálo plno muzikantů, Rudolf Rokl, basista Luděk Holan, Tonda Gondolán a další...“⁶ Vladimíra Čerepková měla však raději než Violu hospodu u Kubína: „Tam bývalo za některých večerů velmi družno a pěkně,“⁷ vyjádřila se v rozhovoru s Karlem Hvíždálou pro knihu *České rozhovory ve světě*. V témže rozhovoru se vyjádřila ke svému vztahu s básnířkou Inkou Machulkovou: „Inka Machulková byla a je moje kamarádka. Nevím, jak je to z její strany, ale pro mne to tak je. V Praze jsme spolu často hovořily, radovaly se a půjčovaly si peníze. Na Západě to bylo horší, protože mám pověst, že beru drogy.

---

³ PLACÁK, Petr. To slovo jsem nepoužívala: kádrový dotazník Vladimíry Čerepkové. In *Babylon 16*, 2007, č. 6. Literární a výtvarná příloha. č. 6, s. 1. [cit. 2008-02-26].

URL: <http://www.ibabylon.cz/images/dokumenty/archiv_pdf/06_07/06_babylon_unor_2007.pdf>.

⁴ tamtéž

⁵ tamtéž

⁶ tamtéž

⁷ HVÍŽDALA, Karel. *České rozhovory ve světě*. Praha, 1992. S. 101.

Inka se toho chudák lekla, myslím, že si myslela, že už jsem mrtvá ve Spojených státech po požití drog. Na Západě jsem pro ni byla děsné zjevení, ale to nebyla jenom ona. Teď už se uklidnila a někdy si napíšeme.“⁸

Dále o 60. letech v rozhovoru s Petrem Placákem řekla: „V první polovině 60. let tady pořád byla atmosféra strachu a člověk si se vším musel dávat neustále strašný pozor. Pak se to postupně zlepšovalo a v roce 1967 to byl pro nás, který jsme vyrostli v tom, v čem jsme vyrostli, najednou ráj na zemi. Ten rok takové té svobody si ale člověk ani neužil a už to bylo pryč, jakoby to nikdy nebylo.“ Hodně se poslouchal bigbít. Chodilo se do Olympiku, do Alfy na Václavském náměstí a různě po divadlech. Idoly tehdy byli američtí básníci. „Ale nežili jsme pouze americkou kulturou. My měli třeba i jugoslávský pásno, to jsme měli moc rádi, ruský pásno atd.“⁹

Pak přišel srpen 1968. Měsíc po něm, v září 1968 odjela se svým manželem, bolivijským novinářem Juanem Fernandezem, jen tak bez ničeho nejprve do Vídně, potom asi po čtrnácti dnech do Francie. Jen si vyřídila pas. Většinou se chybně uvádí, že odjela až v roce 1969.

V témže roce jí u nás vyšla v Československém spisovateli první sbírka Ryba k rybě mluví, která byla napsána během let 1960 až 1968.

Ve Francii už Vladimíra Čerepková zůstala, ale mezitím hodně cestovala. „Žila jsem v Itálii, v Holandsku, v Německu, ale vždycky jsem se vracela do Paříže. Žila jsem taky v Bretagni a na jihu Francie. Já jsem ale nikdy netoužila emigrovat, pro mě to bylo hrozný odejet a odjela jsem, protože se to prostě tak stalo.“¹⁰

V Paříži se stýkala hlavně s Čechy, hodně s malíři. Zнала se s Jiřím Kolářem. V Praze po sobě bydleli ve stejném bytě v Hvězdoslavově 4 na Vinohradech. Jiří Kolář pořádal v Paříži čtvrky. „Scházela se u něj řada lidí, Petr Král, občas, všelijací umělci, které jsem ani neznala, malíři, Vladimír Škoda, Miloslav Moucha, z Německa jezdil Jirka Cajthaml, nejrůznější Francouzi.“¹¹

Janu Čepovi dělala ošetřovatelku v jeho domě u Notre Dame, když byl po mrtvici na část těla ochrnutý. Mluvili spolu hlavně o Bohu.

V Paříži vystřídala také různá zaměstnání. Vydělávala si například malováním na hedvábí.

---

⁸ HVÍŽDALA, Karel. *České rozhovory ve světě*. Praha, 1992. S. 101.

⁹ PLACÁK, Petr. To slovo jsem nepoužívala: kádrový dotazník Vladimíry Čerepkové. In *Babylon 16*, 2007, č. 6. Literární a výtvarná příloha. č. 6, s. 1. [cit. 2008-02-26].

URL: <http://www.ibabylon.cz/images/dokumenty/archiv_pdf/06_07/06_babylon_unor_2007.pdf>.

¹⁰ tamtéž, s. 2

¹¹ tamtéž

O svém vztahu k práci uvedla v rozhovoru s Libuší Bělunkovou pro Literární noviny: „Já nemůžu být zaměstnanec, nemám na to povahu. Dělala jsem různé práce. Pak jsem objevila batiku. Taky jsem šila. Myslím, že jsem v batikování dosáhla dobrých výsledků, šlo mi to, pak jsem už sama míchala barvy.“¹²

V Paříži měla několik výstav svých obrazů. V rozhovoru s Libuší Bělunkovou mluvila také o svém malování: „Moje obrazy, nejčastěji suchá křída nebo pastel, jsou hodně barevné. V básních už ty barvy nejsou. V Praze jsem také dělala koláže, a dělám je dodnes. Vůbec mám víc přátel mezi výtvarníky než literáty. Z klasiky mám ráda Gauguina, Kandinského.“¹³

Vyšly jí další tři sbírky básní. V nakladatelství Index v Kolíně nad Rýnem v listopadu 1973 vyšla sbírka Ztráta řeči. V Revue K v Paříži roku 1988 byla vydána sbírka Extra Dry Silence a v dubnu roku 1991 také v Revue K v Paříži vyšla kniha Bez názvu obsahující devět básní Vladimíry Čerepkové a devět grafik Vladimíra Škody. U nás byla v prosinci roku 1999 v Galerii Malá Špálovka v Praze 1 uspořádána výstava právě těchto grafik Vladimíra Škody spolu s těmito básněmi Vladimíry Čerepkové.

Začala psát prózu. Napsala tři scénáře o emigraci. Jeden krátký, druhý středometrážní Stateless a třetí celovečerní Mirek neodjel režisérky Boženy Horáčkové, kde hrají Zuzana Bydžovská, Bohumil Klepl, Tomáš Hanák a další.

V rozhovoru s Libuší Bělunkovou k psaní prózy řekla: „Dialogy mě zajímají a baví. Próza je ale nesmírné umění; já nemůžu přestat vnímat svět kolem sebe – moje próza by byla přeplněná. I když přiznám se, že jednu přece píšu... Mám ráda pohádky (každý den si čtu jednu) a fantastiku, takže mám ambici napsat vědecko-fantastický román, kde je nejdůležitější otázka po dobru a zlu.“¹⁴

Co se jejího psaní obecně týče, tak píše zásadně česky. V rozhovoru s Karlem Hvíždálou pronesla: „Píšu jenom česky, jak už jsem řekla, neumím číst a psát v jiném jazyce. Češtinu miluju už proto, že ji umím.“¹⁵

Dále měla Vladimíra Čerepková v Paříži několik večerů čtení poezie a pořady v rádiu.

---

¹² BĚLUNKOVÁ, Libuše. Psaní poezie je strašně nebezpečné: krátký rozhovor s Vladimírou Čerepkovou. In: *Literární noviny* 15, 2004, č. 47, s. 9.

¹³ tamtéž

¹⁴ tamtéž

¹⁵ HVÍŽDALA, Karel. *České rozhovory ve světě*. Praha, 1992. S. 102.

Do Prahy se už vrátit nechce, prý proto, že je příliš emotivní. Přesto byla ráda, že Prahu po 27 letech znovu navštívila. „Skrze Prahu vidím Paříž a obráceně,“¹⁶ řekla k tomu.

V rozhovoru s Petrem Placákem mluvila také o tom, co pro ni znamená pojem domov: „Já jsem nikdy vlastně neměla pořádně domov, dokonce jsem tohle slovo úplně vynechala ze svého slovníku. Když jsem měla říct, že jedu domů, tak jsem to slovo nepoužila a říkala jsem, že jedu do té a té ulice. Celou svou identitu jsem ztratila a nechtěla jsem si už vytvořit jinou.“¹⁷

V České republice vyšel roku 2001 v nakladatelství Torst soubor básní s jednoduchým názvem *Básně*. Soubor obsahuje všechny dosud vydané sbírky Vladimíry Čerepkové a navíc její poslední sbírku z let 1992 – 1996 s názvem *Tělesná schránka*. Tyto *Básně* uspořádal Jan Šulc. Je to vlastně druhá kniha poezie Vladimíry Čerepkové, která vyšla u nás. První kniha poezie - *Ryba k rybě mluví* - vyšla o třicet dva let dříve.

O svém psaní poezie se vyjádřila v několika rozhovorech, nejvíce asi v rozhovoru s Libuší Bělunkovou v *Literárních novinách*. Na otázku, proč píše tak výjimečně málo, odpověděla: „Protože to nepíšu já. Ta, co si čte, je někdo jiný, než ta, co píše. Je to těžko sdělitelné. Zkusím vám ten stav trochu přiblížit. Jednou, když jsem byla malá, seděla jsem na okně a zažila jsem pocit, který se dá nazvat určitým způsobem tvůrčího vytržení; byl to pocit, kterého jsem se strašně bála. Píšu s ním dodnes. Je to přechod někam jinam. Málokdy si od sebe něco přečtu. Zásilku autorských výtisků z Torstu jsem dlouho ani nerozbalila. Nechávám ty básně za sebou. Nečtu kritiky na své sbírky. Vůbec se nedokážu účastnit debat o literatuře, mluvím o knížkách ráda, ale jen se svými blízkými. Když píšu, musím být úplně sama. Nikdo mě neviděl psát básně.“¹⁸

A o škrtní v básních v témže rozhovoru řekla: „Škrtní v básních skoro neznám. Až úplně v poslední době, to je novinka, jsem trochu změnila styl práce, píšu docela hodně, mám v tom nepořádek, texty se mi schovávají a zase vyplouvají – pak je koriguju. Ale pořad neumím napsat sbírku. Píšu básně. Psaní poezie je strašně nebezpečné. Člověk pracuje s něčím, co ho může přesáhnout, ale možná i poničit.

---

¹⁶ PLACÁK, Petr. To slovo jsem nepoužívala: kádrový dotazník Vladimíry Čerepkové. In *Babylon 16*, 2007, č. 6. Literární a výtvarná příloha. č. 6, s. 2. [cit. 2008-02-26].

URL: <http://www.ibabylon.cz/images/dokumenty/archiv_pdf/06_07/06_babylon_unor_2007.pdf>.

¹⁷ tamtéž

¹⁸ BĚLUNKOVÁ, Libuše. Psaní poezie je strašně nebezpečné: krátký rozhovor s Vladimírou Čerepkovou. In: *Literární noviny 15*, 2004, č. 47, s. 9.

Někdy mám ze psaní radost, ale někdy cítím, že už nemůžu. Poezie je obtížná, je to filosofický směr. Jsou básníci, kteří dokážou psát každý den, nevím, jak to dělají. Já nemůžu. I když mě pořád něco napadá, třeba když jsem v lese a jsem líná hledat tužku.“¹⁹

V prvotině Vladimíry Čerepkové *Ryba k rybě* mluví lze skutečně vyzorovat určité výrazné prvky beatnické poezie, ale jen u několika básní. Básnička sama v rozhovoru s Libuší Bělunkovou řekla, že americkými beatníky ovlivněná nebyla, protože je četla až později. „Pořádně číst jsem začala až v sedmnácti. Takže jsem nebyla ničím ovlivněná. Pak jsem začala dohánět, četla jsem všechnu poezii. U Kerouaca, Corsa, Ferlinghettiho nebo Ginsberga jsem našla moc blízkého, jejich myšlení bylo nápadně podobné mému. Z českých autorů jsem četla Holana, Wernische... a Kabeše, jeden z nejvýznamnějších lidí byl pro mě Jan Zábřana. Ve sbírce *Ryba k rybě* mluví jsou básně, které jsem napsala asi ve třinácti letech, to je strašně dávno.“²⁰

Mohlo tedy jít prostě jen o odraz životního stylu u nás v 60. letech, kterému setkání s americkými beatníky jen přispělo.

Radim Kopáč ve své recenzi na soubor básniřčiných sbírek *Básně pro Mladou frontu Dnes* píše, že jde o „poezii předně ovlivněnou tehdy vrcholícím zájmem o literaturu beatníků, ale zároveň odkazující k všednodenním motivům Skupiny 42 nebo okruhu kolem časopisu *Květen*“²¹. Je pravda, že všedních motivů je v poezii Vladimíry Čerepkové mnoho, avšak jsou popsány velmi složitými souvislostmi mezi básnickými obrazy.

Radim Kopáč ve své recenzi dále píše, že básně Vladimíry Čerepkové „představují jakýsi ženský, o poznání jemnější a imaginativnější protipól k poezii Václava Hraběte“²². To je zřejmě pravda, ale její básně jsou ne o poznání, ale mnohem víc imaginativnější než básně Václava Hraběte. Vladimíra Čerepková hodně využívá asociativní hromadění básnických obrazů, které každý verš posouvají někam dál. To platí zejména u sbírek vydaných od 70. let.

Ve sbírce *Ryba k rybě* mluví je viditelná inspirace Václavem Hrabětem, zvláště v prvních verších básně *Nepotkám tě plakáte*: „Jdu rozesmátá a na nic nemyslím / a tak

---

¹⁹ BĚLUNKOVÁ, Libuše. Psaní poezie je strašně nebezpečné: krátký rozhovor s Vladimírou Čerepkovou. In: *Literární noviny* 15, 2004, č. 47, s. 9.

²⁰ tamtéž

²¹ KOPÁČ, Radim. Takřka absolutní obrazy básničky Čerepkové. In: *Mladá fronta Dnes* 12, 2001, č. 256, s. C4.

²² tamtéž

tě určitě nepotkám / takhle určitě ne.“²³ Silně připomíná Hrabětovy verše v básni Děšť: „Jdu Nevím vůbec kam / a s každou kapkou /zas znova začínám.“²⁴

Rozhodně je zde však patrný vliv jazzu, blues (stejně jako u Václava Hraběte a dalších autorů písničích beatnickou poezii), který k nám v té době dorazil. Ačkoliv nejde o žádné dlouhé bluesové skladby. V první sbírce *Ryba k rybě* mluví najdeme i delší básně, ale není jich mnoho.

V této sbírce jsou verše ještě docela krátké, oproti veršům, které přijdou v následujících sbírkách, hlavně ve sbírkách *Ztráta řeči* a *Extra Dry Silence*, kde se verše značně blíží k prozaizaci textu.

První sbírka je proti ostatním mnohem jednodušší, co se týká používání metafor a básnických obrazů. Další sbírky jsou potom složitější, hlubší, filosofičtější a básnické obrazy se čím dál více hromadí a hromadí.

Ve sbírce *Ryba k rybě* mluví (stejně jako i v následujících sbírkách) lze najít mnoho stejných či podobných motivů, básnických obrazů atd.

Pokud se vrátíme zpátky k jazzu jako motivu, sbírka obsahuje jednu báseň přímo o jazzu: „Jazz je těžký / jak podzimní nebe / jazz je dlouhý / jak měsíční břeh // Jazz to jsou tři bubeníci / šílení / kteří si bubnují na své / vlastní hlavy.“²⁵

Za typicky beatnickou báseň lze ve sbírce *Ryba k rybě* mluví pokládat například báseň „Sedíme se Zorou v kostele“: „Sedíme se Zorou v kostele a nemodlíme se / je tady lepší než venku i když taky zima / mám namrzlou ruku a v automatu jsme snědly polívku / Zora se tváří jako samotná panenka Marie / ale stejně neví co si počít / na pivo už nemáme tak si vyčítám tu polívku / to mohlo být pivo / V kostele kdyby topili bylo by hned více lidí / každý by se k tomu Ježíškovi víc modlil / těch dědečků těch babiček // toho veselýho starýho národa / automat je podobný kostelu chodí tam podobný lidi.“²⁶

Prvky beatnické poezie můžeme spatřit také ve verších básně *Nechte mě dokreslit ten obraz*, kde je jako v předchozí básni motiv svatosti podán očima obyčejného člověka, pro kterého jsou prioritní jiné věci než víra, která nespasí: „Když jsem se na tebe dívala / snažila jsem se vidět madonu / madonu s nožem v náručí / madonu jak vybírá vajgly / madonu nadávající / madonu na záchodě.“²⁷

---

²³ ČEREPKOVÁ, Vladimíra. *Básně*. Praha, 2001. S. 46.

²⁴ HRABĚ, Václav. *Blues: Blues pro bláznivou holku a jiné básně*. Praha, 1999. S. 59.

²⁵ ČEREPKOVÁ, Vladimíra. *Básně*. Praha, 2001. S. 47.

²⁶ tamtéž, s. 49

²⁷ tamtéž, s. 43

U těchto dvou básní bychom mohli mluvit o podobnosti s poezií americké beatnické básnířky Diany di Prima, s její syrově ženskou poezií. Osobně bych však řekla, že typických beatnických básní Vladimíra Čerepková mnoho nenapsala.

Nejvíce opakovaným motivem je v básních Vladimíry Čerepkové řeč, respektive mlčení a chybějící rodina, hlavně matka a pocit domova.

Básně Vladimíry Čerepkové jsou plné ticha a mlčení. Jsou to takové tiché promluvy do prázdna. O to víc si pak čtenář všimne neustálých narážek na řeč, na její nevyslyšení, nepochopení. Vladimíra Čerepková ve svých básních neustále řeší otázku překážek v lidské komunikaci.

Vezměme si například báseň *Ryba k rybě mluví*, podle které nese název i celá sbírka. Už jen název básně je důležitý. *Ryba* je pro Vladimíru Čerepkovou jakýmsi symbolem právě vadě v řeči. Znamená mlčení, a tedy nikdy se nedobrání správného pochopení u toho druhého. „Podívej plavu v zelené / vodě štěstí / nepromluví / budu číst z tvých očí / dopis z výčitek / neodepíšu ti mé oči / nemají na známku.“²⁸ *Ryba k rybě mluví* a nerozumí si. Chyba je na obou stranách. „Od ticha k tichu nesl se můj křik / a porušil tvé ticho / jak jsi se ty rybo němá / zlobila.“²⁹ Báseň pak pokračuje v dalších dvou částech. Ve druhé části na sebe ryby mluví dál tím způsobem, že ani jedna nerozumí té druhé. „Půjdu se koukat na měsíc / a budu výt na měsíc / křikem bláznivých sluncí / řekneš mě / koberče / hrubý koberče // Řeknu ti moste / šlapu na tebe / a všechny mosty se usmívají.“³⁰ A druhá část básně pak vrcholí verši: „Odpovíš / Jsme přeci ryby.“³¹ Třetí část pak jako by se ke zbylým dvěma vůbec nevztahovala. „Dám ti světlo svých rukou / mé ruce prožrali moli / všechno to prožrané to jsou ta světla.“³²

V básni „*Zítří se nakupuje maso*“ je krom symbolu ryby také hezky patrné právě výše zmiňované asociativní řazení a hromadění básnických obrazů: „*Zítří se nakupuje maso / nakupuje se maso z ryb / mně do obličeje nakukují / udivené tváře / polštáře / tváře / zítří se nakupuje maso z ryb / šupina / dušička povětrím letí / rybička šupinka pláče / po jídle zahájení / rybích seancí / chudinka / nože jsou tak zlé.*“³³

Často se ve svých básních také Vladimíra Čerepková zabývá stvořením a počátky světa, které jsou spojeny právě s neuměním mluvit. Nejvíce je to patrné ve

---

²⁸ ČEREPKOVÁ, Vladimíra. *Básně*. Praha, 2001. S. 10.

²⁹ tamtéž, s. 11

³⁰ tamtéž, s. 12

³¹ tamtéž

³² tamtéž, s.13

³³ tamtéž, s. 19

verších básně Začátky stvoření světa: „Všechno od začátku / Nikdo neumí abecedu / protože se dosud nenarodil // Je nové stvoření / světa / ten svět už nestvořil Bůh / ale něco lepšího / pravdivějšího / co nejde vyslovit / protože my neznáme dosud / ani slova.“³⁴ Také je to poznat ve verších básně Pojd', ze které číší marnost, touha po nedosažitelném úniku: „se mnou pojd' do zlatých ulic / toulat se budem / první den zrození / z noci až do rána / věř mi.“³⁵ V jiné básni - „Jsem smutná milenka“ - zas píše: „kde je vlastně konec konce / a jak je to s vesmírem.“³⁶

Rodina a domov, tím spíš, že je jako malá nezažila, jsou pro Vladimíru Čerepkovou velice důležitými pojmy. Ve sbírce Ryba k rybě mluví je to tedy spíše domov než matka, která začne pronikat do básnířčiny poezie později, zato však hodně silně.

Chybějící pocit bezpečí a domova můžeme najít například v jednoduché básni Zpívající polštář, která má nádech ještě takové té dětskosti: „Polštáři zpívající / jenž nikdy nebudeš mít čas uschnout / hledala jsem tě v emailové zdi / v máminých bačkorách / Našla jsem tě Kde? / Volala na mě postel / křičelo prostěradlo / i parkety tancovaly / to polštář si zpíval.“³⁷

Přelom dětství a dospělosti je krásně zobrazen v básni „Hřebíček ti dám“: „Hřebíček ti dám / a fialku / ten bonbón / Mám medvídku / teď je bez nožičky / vzala mu ji moje dětská válka / i toho ti dám / a popelník na hraní / a ne na popel / ubrousek do kterého si můžeš / dát svačinu nebo smutek / blok / tam si piš / básně / adresy / a dluhy.“³⁸

Nádech dětské hravosti můžeme spatřit ve verších v básni Zrcadlo svítí a zve, kterou Radim Kopáč ve své recenzi na soubor básní Vladimíry Čerepkové Básně pro Mladou frontu Dnes označil za „infantilní žvatlání“³⁹: „koníčkové luční / kobyly marnivé / a po jetýlku / a po jetýlku / přihopsali na chvílinku / v zrcadélku.“⁴⁰

To, jak je pro Vladimíru Čerepkovou důležitá rodina, vyjádřila básnířka sama v rozhovoru s Karlem Hvižd'alou v knize České rozhovory ve světě: „Mě zajímá svoboda v samotné rodině, v tom podivuhodném celku, podporovaném státem. Protože

---

³⁴ ČEREPKOVÁ, Vladimíra. *Básně*. Praha, 2001. S.15.

³⁵ tamtéž, s. 25

³⁶ tamtéž, s. 31

³⁷ tamtéž, s. 22

³⁸ tamtéž, s. 37

³⁹ KOPÁČ, Radim. Takřka absolutní obrazy básnířky Čerepkové. In: *Mladá fronta Dnes* 12, 2001, č. 256, s. C4.

⁴⁰ ČEREPKOVÁ, Vladimíra. *Básně*. Praha, 2001. S.42.

odtud všechno vychází a tam to právě vzniká. Je člověk tak silný, aby se ubránil nemít rodinu, ten domek, zahrádku a auto?“⁴¹

První sbírka Vladimíry Čerepkové *Ryba k rybě* mluví obsahuje také básně milostné, které ovšem nemají valnou hodnotu. Například verše v básni *Ale* znějí: „Když jsem tě poprvé uviděla / představovala jsem si jak se spolu milujeme / jak se držíme za nahé boky.“⁴² V básni „*Tak jsme se líbali*“ počáteční verše jsou: „Tak jsme se líbali / jaká to byla noc / a jaké milování / jaký měsíc na nás svítil / nechci na tebe více myslet / jen kvůli tobě chci ztratit paměť / jen kvůli tobě chci oslepnout.“⁴³

Básně ve sbírce *Ryba k rybě* mluví jsou hodně hovorové, někdy příběhové, někdy se v nich uprostřed hromady básnických obrazů vyskytne nějaké skryté poselství. Například verše v básni *Člověk se svou pravdou* znějí: „Chtěl jsi znát pravdu / tys ji našel / byla taková jakou jsi chtěl / Měla tři chatrné nožky.“⁴⁴

Zvláštností poezie Vladimíry Čerepkové je, že v nich hodně používá barvy, mnohdy i motiv obrazu jako jejího světa nebo pocitu. Používání barev je nejvíc výrazné právě v její první sbírce, ale prolíná se celou její básnickou tvorbou, a to navzdory tomu, co řekla v již zmiňovaném rozhovoru s Libuší Bělunkovou pro *Literární noviny* k její tvorbě výtvarné, že barvy v poezii nepoužívá. V básni „*Barvy mě drží*“ jsou začáteční verše: „Barvy mě drží / jsem přibitá na paletu / chtěla bych dneska červený strom / aby z něho padala mlha.“⁴⁵ V básni příznačně nazvané *Mám ráda barvy* jsou verše: „Dvě barvy – zelená a černá / chytly se za ruce a utíkají / loukou loukou / a lesem lesem.“⁴⁶ V další, již zmíněné básni „*Jsem smutná milénka*“ jsou pak verše: „vezmu si černou hůlku / a bílé rukavice / a pro své potěšení / černého koně / na zelenou stěnu / vymaluji / a na tom koni odjedu / do své samoty / do bílé samoty / kam ty se se mnou bojíš.“⁴⁷ Nejvíce básnířka používá červenou a zelenou barvu, a to často v jedné básni, například v básni „*Jsem moc sivá holubička ve tvé dlani*“ ve verších: „Uteču ti k zeleným stromům / a k červeným barvám / spleteš si mě / a budeš po kapsách shánět lásku.“⁴⁸

Častým používaným číslem v jejích básních je číslo pět. Poslední verše v již zmiňované básni *Začátky stvoření světa* znějí: „Pět pohledů / pět stěn / pět šlápot na

---

⁴¹ HVÍŽDALA, Karel. *České rozhovory ve světě*. Praha, 1992. S.100.

⁴² ČEREPKOVÁ, Vladimíra. *Básně*. Praha, 2001. S.24.

⁴³ tamtéž, s. 28

⁴⁴ tamtéž, s. 16

⁴⁵ tamtéž, s. 34

⁴⁶ tamtéž, s. 33

⁴⁷ tamtéž, s. 31

⁴⁸ tamtéž, s. 26

nich do páru / a všechno od začátku.“⁴⁹ V další již zmiňované básni Nepotkám tě plakáte se číslo pět vyskytne mezi verši: „To v noci / když mých pět stínů / prořezávalo tmu / až do morku tmy / to v noci jsem potkávala / ten cár papíru.“⁵⁰

Básně Vladimíry Čerepkové jsou psány volným veršem.

Do lyrického subjektu si mnohdy můžeme v této první sbírce situovat křehkou dívku, jejíž osobní svět se poněkud rozpadá. Leckdy to svádí k promítání si do lyrického subjektu básnířku samotnou.

V následující sbírce Ztráta řeči je básnířčina poezie o poznání složitější a hlubší. Už podle názvu můžeme usoudit, že hlavním motivem sbírky je opět řeč a její vady. Sbíрка obsahuje i stejnojmennou báseň Ztráta řeči: „Vlak vjíždí do tunelu / Okýnka nahoru / Řekni něco / blížíme se k domovu / k nádraží / k slonu za Roztoky / Řeč se vrací jak tekutý med / vhozený do balónu světa / Neřeknu / mlčením vás budu nutit / k opatrnosti příští / K slovům co vypadají / jak padající podkolenka / jak schovka pod postelí / jak litr mlíka na stole / Ráno.“⁵¹

Sbíрка je rozdělena do tří oddílů: Visuté krajiny, Paranoia a Roztrhaná místnost.

Vůbec všechny motivy z předchozí sbírky se v této sbírce prohlubují. Velkou roli zde opět hraje matka a hned v první básni ve sbírce také otec. Tato báseň - „Otevřu starou dřevěnou skříň“ - je jakýmsi prolínáním pocitu stárnutí a vzpomínek na rodiče a bezpečí domova, které nejsou skutečné. Báseň obsahuje verše jako: „Po obličejích se mi rozlézají vrásky / říkám jim moje sedmikrásky / a s každým jarem jestli nějaké bude / zas nová sedmikráška mi přibude.“ Dále pak zahrnuje verše, které zachycují strach z odchodu matky: „Maminka opouští dům / Dává mi klíč na krk a říká: / odcházím abych tě poznala.“ A také: „Maminka opouští červený dům / její kabát mě vzývá ze dveří / její podpatky ukazují směr / a já vím že nemá dřevěnou odepínací nohu / cosi se ve mně strachuje aby ji náhodou neměla / aby se mohla vrátit když opustí dům / a zimní zahradu.“ A potom verše vyjadřující obyčejný vztah rodičů: „Nehty / to tatínek ze sena se drápe / zatíná nebeské pařáty / dělá s maminkou / až ta z toho rodí / podivné puklice / i tatínek se směje / když do škopku nabírají vodu.“⁵²

Opět se v básních často objevují barvy, a to zase především zelená a červená a nyní také černá a modrá. A opět v básních můžeme najít stále opakované číslo pět.

---

⁴⁹ ČEREPKOVÁ, Vladimíra. *Básně*. Praha, 2001. S.15.

⁵⁰ tamtéž, s. 46

⁵¹ tamtéž, s.127

⁵² tamtéž, s. 57-59

Znovu můžeme v básních hledat jistá zamyšlení nad životními pravdami, například ve verších básně Neúplná Alexandrova zpověď: „Ztratit tak paměť a chůzi / vždyť životem kterým žijeme / nemůžeme uniknout jedině smrtí / to bychom z toho lehce vyvázli.“⁵³

Vytrácí se naopak milostná poezie. Ten zbytek milostných veršů, které sbírka obsahuje, vyznívá značně destruktivně. Například verše z básně Přístav: „...ačkoli ještě v posteli / a sladce propleteni / přinášíme oběti vlastních těl / do polárních krajín / posmrtného života.“⁵⁴

Přibývají často opakované motivy jako slunce, obrazy, stromy, dveře, dřevo, klošáři, blázinec, krev a Bůh.

Výrazné v této sbírce jsou také odkazy k emigraci, například v básni u Moře a Paranoia. Básnířka začne ve své poezii hojně využívat názvy částí Paříže a zařazovat do ní různé cizince, především černochoy.

Velký význam ve sbírce Ztráta řeči mají jistě básně o bratru Alexandrovi a jeho babičce. Jsou to básně Strach, Nepoužitelný génius a Neúplná Alexandrova zpověď. Tyto básně jsou také jedny z nejrozsáhlejších a nejprozaičtějších. Lyrický subjekt je v nich střídavě nadnesen, jako by šlo jen o popis okolí, nebo je stylizován do babičky, případně do Alexandra. Tak například verše z básně Strach znějí: „Byla jsem svojí babičkou a můj bratr se jmenoval / Alexandr / Byla jsem svojí babičkou přísně jsem se opatrovala / a naslouchala vedlejší pokoje a když ani hrníček / na zdi nepomáhal neboť jsem zdědila po své matce / nedoslýchavost Ulehla jsem do postele jedla / přezrálé muškátové víno a zpívala udatnou / a smutnou píseň Jede mladík na svém koni / jede do boje a takto jsem se vrátila do staré ložnice / kterou jsem sdílela několik let se / svou matkou Ale ta tam nebyla jenom skříň a parkety / vrzaly stejně Okno nad hlavou mi prozradilo / nebe je bývalé a Bůh divně cizí.“⁵⁵

Jakub Chrobák ve své recenzi na sbírku Básně pro časopis Tvar o postavě Alexandra píše, že je to „jakýsi bliženeček Hrabalova strýce Pepina, podivínská figura, která se míhá textem (na rozdíl od Hrabala ale není tolik tematizována: je jen součástí prostoru básně, její tvůrčí síla se srovnávat nedá)“⁵⁶.

---

⁵³ ČEREPKOVÁ, Vladimíra. *Básně*. Praha, 2001. S.90.

⁵⁴ tamtéž, s. 76

⁵⁵ tamtéž, s. 63-64

⁵⁶ CHROBÁK, Jakub. Vstala jsem a do oka mi padly zelené protějščí červánky... In: *Tvar 13*, 2002, č. 6, s. 21.

Podle Jakuba Chrobáka je v této sbírce hlavním tématem odcizení a za klíčovou pokládá báseň Emigrantské divadlo, konkrétně verše: „Nikdo nikoho za oponou nepoznává / Ale tleskáme si navzájem.“⁵⁷

V závěrečných verších básně Voda na příděl lyrický subjekt čtenáři prozrazuje tajemství psaní poezie: „Jsem jinde a všechno nestačím zaznamenat / a proto tyto útržky jsou skoro jako sny / Dlouho jsem se styděla to přiznat / ale nastává čas / nevím jak bude dlouhý a jestli to vydržím / Ale jednu část už jsem přežila / v ústraní abych mohla psát / ty drobnosti zdánlivě nijaké / Ale chci to / protože přes mříže proudil opravdový / vzduch / Skrze ty mříže jsem viděla obrovské léto / a opravdu jsem žila.“⁵⁸ To znamená další posun od předchozí sbírky, kde v básni Kytka jak vymyšlení jsou verše: „Já nevymýšlím / já to zaznamenávám.“⁵⁹

Dalším velkým posunem v této sbírce je to, že básně jsou mnohem prozaičtější a delší. Sbíрка Ztráta řeči obsahuje především rozsáhlé básně s rozsáhlými asociativně řazenými verši. A každý verš význam básně posunuje někam dál. Časté jsou ve verších přesahy. Můžeme si toho všimnout například ve výše uvedených verších z básně Strach.

Za povšimnutí stojí taktéž báseň Paranoia, ve které jsou verše natolik rozsáhlé, že už to vlastně ani nejsou verše. Je to jediná báseň v próze v celé sbírce, dokonce i v celém tomto souboru Básně. V této básni můžeme zpozorovat nedořečené věty, vynechávání slov, tzv. elipsy, nebo-li výpustky, které si čtenář může a nemusí domyslet a které čtenáře nutí k tomu, hlouběji se nad textem zamyslet. Někdy však význam zůstává odhalen jen samotné básnířce. Příklad najdeme třeba zde: „Všechny ulice jsou dlouhé; začneš u čísla dvacet a už tam nikdy nedojdeš a do dopisu píšu: chtěla bych chodit tak, abych si neuvědomovala chůzi, abych nevnímala ty pány, kteří se okolo domů plouží s proklatým knírkem ve svých praktických gumových na zip.“⁶⁰ Styl básně je jako proud vědomí.

Některé básně ve sbírce Ztráta řeči zachycují naprosto všední téma, například báseň Metro nebo Práce, ze které jsou následující verše: „a odpolední / a ranní / Tak! / Elektrické hodiny neodvolatelně / směřují jinam / jen ne ke konci těchto hal / jen ne ke

---

⁵⁷ CHROBÁK, Jakub. Vstala jsem a do oka mi padly zelené protějšší červánky... In: *Tvar 13*, 2002, č. 6, s. 21.

⁵⁸ ČEREPKOVÁ, Vladimíra. *Básně*. Praha, 2001. S.82.

⁵⁹ tamtéž, s. 20

⁶⁰ tamtéž, s. 93

konci tohoto bídného času / jen ne ke konci kantýn piva a svačin / jen ne ke konci této marné bitvy / člověka a stroje ve stejném spřežení.“⁶¹

Co se stylizace sbírky Ztráta řeči, ale i následující sbírky Extra Dry Silence týče, tak k té se vyjadřuje Radim Kopáč v recenzi na celý soubor Básně pro Mladou frontu Dnes. Podle něho se stylizace úplně ztrácí a „verše se stávají krutým zrcadlem autorčina nitra, dostávají podobu fantasmagorického asociativního pásma, v němž se na mnoho způsobů proplétají útržky reality a snů a stýká se francouzská současnost s českou minulostí“⁶².

V pořadí třetí sbírka s názvem Extra Dry Silence je rozčleněna do čtyř částí, z nichž prostřední dvě jsou většinou kratší básně s všedními tématy, protknuté básnířčinými pocity ukrytými v básnických obrazech. Jsou to části Básně 1872 – 1974 a Básně 1981 – 1987. I v těchto básních se však básnířka pevně drží svého hlavního tématu, kterým je komunikace, a to například ve verších básně Dům v létě: „Teplající voda zde připomíná / skomírající vodopád slov.“⁶³ Výstižné jsou také verše z básně Učení: „Vlezme si prosím všichni společně na záchod / a tam si v tichu zopakujme mluvnici / z který teď říkáme nepodstatný slovesa / a divný zájmena.“⁶⁴

První část sbírky se jmenuje Duševní vyhnanství a nese se v duchu předchozí sbírky Ztráta řeči. Básně jsou rozsáhlé, melancholické, sahající až na lidské dno. Stejnomená báseň jako název první části sbírky obsahuje například verše: „okna jsou kalná / v každém z nich se houpá slza zavěšená / na tkaničce od boty / sirky vypadají jak vypůjčené od pacienta / až z psychiatrické kliniky / cigareta chutná jak v prázdné čekárně / pro matky s dětmi.“⁶⁵

V básni Stříbrná hvězda vystupuje znovu (a naposledy) myšlenka na otce: „...nějaký člověk kterého neznám / mě ve vesmíru opouští / žehlí si se svou ženou v mé blízkosti bílé noční košile / mohlo se to stát tím že jsem myslela na svého otce.“⁶⁶

A o tom, že básnířka nechává veškerou stylizaci stranou, svědčí další verše z téže básně: „Že já otce neznám mně bylo při vši přízračnosti jasné / ale že on nezná mě / to zahalilo moje modré obzory do vzduchu před bouřkou.“⁶⁷

---

⁶¹ ČEREPKOVÁ, Vladimíra. *Básně*. Praha, 2001. S.97.

⁶² KOPÁČ, Radim. Takřka absolutní obrazy básnířky Čerepkové. In: *Mladá fronta Dnes* 12, 2001, č. 256, s. C4.

⁶³ ČEREPKOVÁ, Vladimíra. *Básně*. Praha, 2001. S.169.

⁶⁴ tamtéž, s. 171

⁶⁵ tamtéž, s. 133

⁶⁶ tamtéž, s. 138

⁶⁷ tamtéž

Nejvíce odlišnou část sbírky pak tvoří část poslední, která nese název *Přebývání fantomů*, přičemž fantom představuje jakýsi přízrak, který doprovází člověka. V básni *Ráno* jsou člověk s fantomem propojeni. Fantom je zde vlastně člověk sám. „Člověk s fantomem na sebe napřáhli ruce, / ale srdečný pozdrav se nezdařil.“⁶⁸

V těchto básních se navíc objevují dvě opakující se postavy, kterými jsou hvězdný inspektor a modrý chlapec. S hvězdným inspektorem přichází v básních také něco z vesmíru, ale fantom zde znamená právě to lidské. Ukazuje to třeba báseň *Náhle*: „On hvězdný inspektor prohlásil. / Však my je najdeme, ať z nich čiš / sebevětší smutek, však my je najdeme, / ty beznadějně blbce, co procházejí / krásou a vesmírem.“⁶⁹ A modrý chlapec, který je jakýmsi opatrovníkem a rádcem člověka, se zas objevuje například v básni *Ted*: „Když spadnu ze schodů, místo mě / se zvedne natlučený modrý chlapec.“⁷⁰ Nebo v básni *Písmo* udílí radu: „A modrej mi řekl: / Neměla jsi krást, těch modrejch / pětadvacet korun, mě sis měla / ukrást, to já jsem modrý z nebe.“⁷¹

Báseň *Duha* pak představuje pravý význam fantoma v jejích závěrečných verších: „Fantoma žádná ruka nebolí, neboť se s žádnou / neprotíná, není bod, není přímka, jen dokonale / nepřítomné nekonečno.“⁷²

Přebývání fantomů je jediná část sbírky (a vlastně všech sbírek Vladimíry Čerepkové), která obsahuje interpunkci.

K básním ze sbírky *Extra Dry Silence* je ještě třeba říct, že je básnířka pro toto vydání přepracovala, a to v tom smyslu, že všechny básně, které byly původně publikovány jako básně v próze, přetvořila na básně veršované. Z uvedených básní jsou to básně *Duševní vyhnanství*, *Stříbrná hvězda*, která navíc v původní sbírce byla bezejmenná, a všechny básně z části *Přebývání fantomů*.

Následující sbírku *Bez názvu*, která obsahuje, jak už bylo řečeno, devět básní Vladimíry Čerepkové, tvoří velmi krátké básně, jak jinak než bez názvu. Trochu na škodu je, že v publikaci *Básně* z roku 2001, jsou tyto básně bez doprovodu grafik Vladimíra Škody, které by je jistě příznačně podtrhly.

Radim Kopáč ve své recenzi na knihu *Básně pro Mladou frontu Dnes* uvedl, že básně Vladimíry Čerepkové už od druhé poloviny *Extra Dry Silence* „znamenají

---

⁶⁸ ČEREPKOVÁ, Vladimíra. *Básně*. Praha, 2001. S.202.

⁶⁹ tamtéž, s. 204

⁷⁰ tamtéž, s. 200

⁷¹ tamtéž, s. 207

⁷² tamtéž, s. 209

zklidnění básnické promluvy, prodchnuté moudrým skepticismem a pokorou východních filosofů⁷³. Já osobně vidím toto „zklidnění“ až právě od této sbírky Bez názvu.

Sbírka obsahuje například báseň „A počítám ti prsty“: „a počítám ti prsty / při každém zjištění je jeden stejný / první i poslední jako druhý a třetí / od počátku až k tomu desátému / je včera / tichý.“⁷⁴

Poslední sbírka svazku Básně nese název Tělesná schránka. Celá se je v duchu právě onoho „zklidnění“. Především obsahuje celkově mnohem kratší básně, než první tři sbírky. Básnička se v nich zamýšlí nad všedními věcmi, ale i nad řečí, časem, prostorem, světem, tělem i duší a žádné závěrečné vyhocení se nekoná. Někdy jsou její básně skoro hádankami o smyslu bytí.

A spíše než mluvenou řečí se zde najednou zabývá řečí psanou. Jedna z básní „Je zavlaženo“ zní: „Je zavlaženo / v půli pole stojím / a cítím jak zanikám / jenom kvůli dopisům / Ptát se proč existují odpovědi / neumím.“⁷⁵ A znovu se také vrací k tématu svého vlastního psaní v další básni „Letět si lesem říct“: „Letět si lesem říct / píšu vám / bez žádných přibližných záchvatů / být sytý / znamená být sám / a ztratit pohyby / celého zeleného dne // Co přes noc hoří / patří popelu na zítř.“

Poslední báseň ve sbírce „Skoro spíme“, která je opět bez názvu, všechno krásně a melancholicky uzavírá, odhaluje právě to pravdivé mlčení, to „prázdnost“: „Skoro spíme / a už z nás padá opona / tvoje prázdno se na mě dívá / na lesní pěšině/ nastává ticho.“⁷⁶

---

⁷³ KOPÁČ, Radim. Takřka absolutní obrazy básničky Čerepkové. In: *Mladá fronta Dnes* 12, 2001, č. 256, s. C4.

⁷⁴ ČEREPKOVÁ, Vladimíra. *Básně*. Praha, 2001. S.226.

⁷⁵ tamtéž, s. 241

⁷⁶ tamtéž, s. 285

3.2. Inka Machulková

Inka Machulková tvořila v 60. letech za zlatých časů působení pražské poetické kavárny Viola jednu část „trojhvězdí našich beatnických básníků: Hrabě – Machulková – Čerepková“⁷⁷. Byla navíc první, komu z tohoto „trojhvězdí“ vyšla básnická sbírka. Tato sbírka s názvem *Na ostří noci* vyšla už roku 1963 v Krajském nakladatelství v Českých Budějovicích, jehož produkci vedl Boris Jachnin. V rozhovoru s Michalem Jarešem pro časopis *Tvar* uvedla, že klíčem k tomuto úspěchu bylo to, že jí dal někdo tip, že má nějaké své texty poslat také právě do Českých Budějovic.

Tato básnířka, narozená 3. listopadu 1933 v Praze, se jmenovala Olga Popková. Používá však jméno Inka, což je její skautská přezdívka z dětských let. Jméno Machulková získala potom, co se v roce 1959 provdala. Roku 1970 se provdala znovu, a to v Německu, kam emigrovala v září roku 1968, a získala tak jméno Schmollingová. V Německu žije dodnes. Má dva syny. Jeden je umělecký fotograf a druhý jazzový pianista.

Inka Machulková studovala na Dívčím reálném gymnáziu E. Krásnohorské v Praze a následně na Vysoké škole chemicko-technologické, kterou od roku 1956 byla nucena dokončovat dálkově při zaměstnání.

Od roku 1956 prošla celou řadou zaměstnání. V 60. letech nepracovala téměř v žádných oblastech kultury. Pracovala jako vývojářka, závoznice, pomocná dělnice, laborantka atd. K těmto zaměstnáním se vyjádřila v rozhovoru s Miroslavem Balaštíkem pro časopis *Host*: „Kupodivu mě vždycky brali víc lidé na stavbě, případně ve fabrice, než ti rádo by intelektuálové v oněch výzkumácích.“⁷⁸

V témže rozhovoru rovněž řekla, že dělníkům, mezi nimiž se vyskytovala, se také líbili její básně: „Jednou jsem třeba za básničku dostala pytel brambor. Šly jsme tenkrát s kamarádkou kolem stánku, kde měli brambory, které zrovna nebyly k sehnání, ale neměly jsme prachy. Kamarádka povídá, dej jim tu básničku o bramborech. Tak jsem jim ji dala a jim se strašně líbila a smáli se. Jak tomu rozuměli, nevím, ale dali nám pytlík brambor.“⁷⁹ Což, jak se vyjádřila, byl docela rozdíl proti tomu, jak její poezii vnímali v Klubu spisovatelů: „Vzpomínám si na jednu diskusi v Klubu, když mi vyšla

---

⁷⁷ JAREŠ, Michal. *Slovo kahůčů jsem poprvé četla v učebnici gumárenské technologie...: rozhovor Michala Jareše s Inkou Machulkovou*. In: MACHULKOVÁ, Inka. *Neúplný čas mokré trávy*. Brno, 2006. S. 55.

⁷⁸ BALAŠTÍK, Michal. Já, beatnička, jsem číslo jedna v Obci spisovatelů: rozhovor s básnířkou Inkou Machulkovou. In: *Host* 23, 2007, č. 5, s. 7.

⁷⁹ tamtéž, s. 9

báseň, kde byl verš ‚mé spolužačky se ušklíbly, když jsem si vzala šóféra z lásky‘. Někdo, nevím už kdo, mi řekl, že to je krásná metafora, a já, že to není metafora, že můj manžel byl opravdu šofér na stavbě. A ten dotyčný znejistěl a opatrně se zeptal: to on tam byl jako nasazený, že nemohl jinde pracovat? Povídám: ne, nebyl, on je vyučený automechanik. Tím debata skončila. Prostě jsme si nerozuměli.“⁸⁰

V letech 1965 – 1966 potom pracovala jako technická překladatelka v Ústavu pro výzkum motorových vozidel.

Nejraději vzpomíná na práci, kdy dělala stálý kompars jako děvečka z Kozlíkovy šance při natáčení Markéty Lazarové právě potom, co dostala výpověď v Ústavu pro výzkum motorových vozidel.

Potom ještě pracovala ve Volarech v Jihočeských dřevařských závodech na výrobu dřevotřísky a ve filmovém studiu Barrandov jako chemička.

V době, kdy neměla stálé zaměstnání se také podílela na provozu poetické kavárny Viola. Ve stejném rozhovoru s Michalem Balaščíkem o Viole mluví jako o „skutečném prostoru svobody“⁸¹. Inka Machulková tam byla od jejího začátku, tedy od července 1963. Setkávali se tam společně s Vladimírou Čerepkovou a Václavem Hrabětem. Přípravovali různé pořady. „První byl tuším Komu patří jazz, který měl obrovskou spoustu repríz, byl tam i pořad poezie Lawrence Ferlinghettiho, amerického beat generation básníka v překladech Jana Zábřany s titulem Startuji ze San Franciska, pak v roce 1964 Džez náš vezdejší, kde zazněly básně Corsovy, Ginsbergovy a Ferlinghettiho spolu s našimi, v šedesátém pátém pak pořad Jazz III. Jazz komponoval pokaždé Luděk Hulan, který hrál se svým jazzovým studiem – Kubernát, Ivo Dominák, Holitzer, někdy i Jiří Stivín. Autorem scénářů a režisérem byl pokaždé Jiří Ostermann.“⁸² Viola byla stále plná. „Západní televize si tam podávaly ruce a návštěvníci a novináři ze Západu zůstávali s námi dlouho po pořadech i při častých, naprosto spontánních jam sessions. Často jsem i tlumočila novinářská interview s Jirkou Ostermannem a snažila jsem se naše básně pro ně překládat.“⁸³

---

⁸⁰ BALAŠČÍK, Michal. Já, beatnička, jsem číslo jedna v Obci spisovatelů: rozhovor s básnířkou Inkou Machulkovou. In: *Host* 23, 2007, č. 5, s. 8-9.

⁸¹ tamtéž, s. 7

⁸² tamtéž, s. 7-8

⁸³ tamtéž, s. 8

V rozhovoru s Michalem Jarešem pro časopis Tvar k přednášení svých vlastních textů řekla: „Ve Viole jsem se úspěšně ubránila tomu, abych přednášela své věci sama. Cizí texty ano, ale ty své jsem četla jen tak...“⁸⁴

Před tím, než začala Viola, působila Inka Machulková v pražském amatérském divadle Paradox, sídlícím v Lidovém domě na Pankráci, jako zpěvačka – šansonierka. V divadle Paradox se také konaly proslulé Pondělky v kruhu. Básnířka o nich ve výše zmíněném rozhovoru řekla: „V repertoáru byly písně a překladové básně, například Prévert, a postupně se k nim přidávaly i naše vlastní básničky a aforismy. Byla to tehdy moc dobrá parta, chodíval tam například Jirka Slavíček, novinář z magazínu My, nebo Radim Vašínska.“⁸⁵

Po emigraci pak v Mnichově Inka Machulková nejprve pracovala jako dělnice v mnichovském filmovém studiu Bavaria Atelier GmbH, v letech 1969 - 1973 byla referentkou v oddělení chemické dokumentace firmy Linde AG u Mnichova a v letech 1973 – 1982 pracovala v oddělení marketingu a informací pro obchod s Východem u firmy Siemens. Po delším období nezaměstnanosti potom v letech 1985 – 1987 pracovala v Mnichově v bavorské státní knihovně. V 90. letech pracovala jako učitelka češtiny na mnichovské jazykové škole. Mezitím si vydělávala také příležitostnými překlady technické literatury, a to z anglického a ruského jazyka, a také tlumočením při česko-německých obchodních jednáních.

V rozhovoru s Michalem Balaštíkem pro časopis Host se hodně vyjadřovala k 60. létům a k tomu, co u nás znamenala beat generation. O politice řekla, že byla ve všem, a tudíž se o ní nemohli starat. „Uvolnění v šedesátých letech z ní udělalo všeobecné téma, ale mě se týkala i tím, že přes všechno tání jsem byla dost často předvolávána k výslechům, poprvé na jaře 1965.“ S Vladimírou Čerepkovou a Václavem Hrabětem řešili především „existenční starosti“. „A pak jsme hodně mluvili o literatuře, ale bez těch politických souvislostí, které se nás ovšem i tak dotýkaly – všechno, co se publikovalo nebo četlo v našich pořadech, muselo projít cenzurou. HSTD – hlavní správa tiskového dozoru se to jmenovalo oficiálně.“⁸⁶

Ve spojitosti s americkými beatníky se v tomtéž rozhovoru vyjádřila: „Dokázali jsme si, asi díky totalitnímu režimu, živě představit, jak může být svazující ten

---

⁸⁴ JAREŠ, Michal. *Slovo kahůčů jsem poprvé četla v učebnici gumárenské technologie...: rozhovor Michala Jareše s Inkou Machulkovou*. In: MACHULKOVÁ, Inka. *Neúplný čas mokré trávy*. Brno, 2006. S. 56.

⁸⁵ tamtéž, s. 55

⁸⁶ BALAŠTÍK, Michal. Já, beatnička, jsem číslo jedna v Obci spisovatelů: rozhovor s básnířkou Inkou Machulkovou. In: *Host* 23, 2007, č. 5, s. 8.

„American way of life“, o kterém psal Corso, že je jako chobotnice, která člověka omotává, a i když se zdá, že tahle cesta může být alternativní, tak se brzo ukáže, že je to zase jedno z chapadel.“ U nás to bylo jinak, „situace nebyla jednoduchá, protože jsem musela živit rodinu, a tudíž jsem si nemohla dovolit vykašlat se na práci a zápasit s režimem nebo se někde toulat. Tím intenzivněji jsem ale pak prožívala literaturu, která byla pro mě útočištěm“⁸⁷.

Inka Machulková na rozdíl od Vladimíry Čerepkové ovlivnění americkými beatníky přiznává: „Všechno to pro mě začalo v roce 1963, když jsem ve Světové literatuře četla báseň Gregoryho Corsa ‚Marriage‘, tedy Manželství, v báječném Zábranově překladu. Na mě to tehdy strašně silně zapůsobilo. Byl to pocit, který jsem sama sdílela a tady ho někdo vyslovil nahlas a navíc takovou poetikou, kterou jsem do té doby neznala.“ S Gregorym Corsem si potom dokonce krátce dopisovala. A na téma beat generation dále uvedla: „Myslím, že Kerouac tehdy napsal: Můžeš říct o sobě všechno – kdy ses narodil, co děláš, kde bydlíš, a stejně o tobě nebudou vědět nic. To byl přesně můj životní pocit: uhájit si samu sebe, svou vnitřní volnost a tajemství předtím, co z vás chce společnost udělat.“⁸⁸

V rozhovoru s Michalem Jarešem otisknutém v časopisu Tvar řekla o letech 1963 – 1964, že „byly pro určitou svobodu v poezii a literatuře, jakož i pro jiné oblasti kulturního tvoření, asi nejlepší – později jsem pochopila, že ono uvolnění bylo seshora jen tolerováno“. A tamtéž se také zmínila: „Ani Vašek, ani Vladimíra, se kterou jsem kamarádila i mimo Violu, ani já jsme neuměli žít dvojí život. Umělecký a ten civilní. Proto nás asi nazývali beatníky.“⁸⁹

V srpnových dnech roku 1968 se Inka Machulková účastnila různých akcí. „Malovali jsme plakáty, skládala jsem říkanky proti okupantům, rozdávala letáky a sbírala podpisy na protestní listiny,“ řekla v rozhovoru s Michalem Balaštíkem. Potom si ale poprvé zapsali její jméno a jednoho dne ji „po krátké slovní výměně na chodníku před Spisovatelem na Národní zatkly elitní rudé barety“⁹⁰. Nakonec ji odvezli jen na Veřejnou bezpečnost na Perštýn, kde jí doporučili co nejdříve odjet pryč, tak spolu se

---

⁸⁷ BALAŠTÍK, Michal. Já, beatnička, jsem číslo jedna v Obci spisovatelů: rozhovor s básnířkou Inkou Machulkovou. In: *Host* 23, 2007, č. 5, s. 7.

⁸⁸ tamtéž

⁸⁹ JAREŠ, Michal. *Slovo kahúců jsem poprvé četla v učebnici gumárenské technologie...: rozhovor Michala Jareše s Inkou Machulkovou*. In: MACHULKOVÁ, Inka. *Neúplný čas mokré trávy*. Brno, 2006. S. 59, 61.

⁹⁰ BALAŠTÍK, Michal. Já, beatnička, jsem číslo jedna v Obci spisovatelů: rozhovor s básnířkou Inkou Machulkovou. In: *Host* 23, 2007, č. 5, s. 10.

synem odjela do Německa, kde hned od začátku začala spolupracovat s Rádiem Svobodná Evropa.

Inka Machulková měla své první básně otisknuté v Plameni roku 1963. Dále, jak uvádí Slovník českých spisovatelů od roku 1945, „svými verši postupně přispívala do Repertoáru malé scény, Mladé tvorby, Tváře, Červeného květu (Ostrava), Květů, Literárních novin, Sešitů pro mladou literaturu, Plamene aj., několik básní uveřejnila též v exilovém periodiku Svědectví (Paříž) a v americkém týdeníku The Nation (New York)“⁹¹. Ke své exilové tvorbě se vyjádřila v rozhovoru s Michalem Jarešem: „Sama jsem publikační možnosti nehledala a exilové časopisy mi, nevím proč, publikaci nenabízely. Některé mé básně se však občas v oněch časopisech, či periodikách objevily díky Milanu Kubesovi, který pro ně psal a kterého jsem znala z Prahy. Pokud vím, bylo to hlavně v Textu a v Národním slově.“ V exilu své básně několikrát sama i četla: „Někdy koncem sedmdesátých a začátkem osmdesátých let jsem měla párkrát čtení v mnichovském Domě setkání (Haus der Begegnung) a taky jsem byla pozvána do kláštera Rohr, kde jsem pod záštitou katolické organizace Opus bonum četla své texty.“⁹²

Básně Inky Machulkové se v našich časopisech stále sem tam objevují, například v Literárních novinách, Tvaru nebo Hostu. V červnu roku 2007 její básně zazněly v pořadu Svět poezie na vlnách rádia Český Rozhlas 3 – Vltava.

Inka Machulková je také členkou Obce spisovatelů. Stalo se tak při její první návštěvě Prahy po tom, co začala žít v Německu, v roce 1990. Má číslo 001 a k tomu, jak ho získala se vyjádřila v rozhovoru s Michalem Balaštíkem: „Dušan Karpatský mě vzal do právě vznikající Obce spisovatelů, předsedal jí tehdy Ivan Wernisch. Přijali mě a právě jim přivezli nové průkazky, tak to rozbalili a dostala jsem číslo 001. Já, beatnička, jsem číslo jedna v Obci spisovatelů, ale to byla ta tehdejší euforická doba.“⁹³

Ještě je třeba dodat, jací básníci byli důležití pro ni. Byli to především František Halas, Jaroslav Seifert, Karel Toman a Vítězslav Nezval. Četla také Ortenu a existencialisty, ale i Erbena nebo Apollinaira a Rimbauda. Nejraději má ovšem Vančurovu Markétu Lazarovou.

---

⁹¹ JANOUŠEK, Pavel – TÁBORSKÁ, Jiřina. *Slovník českých spisovatelů od roku 1945*. II. díl. Praha, 1998. S. 19.

⁹² JAREŠ, Michal. *Slovo kahúců jsem poprvé četla v učebnici gumárenské technologie...: rozhovor Michala Jareše s Inkou Machulkovou*. In: MACHULKOVÁ, Inka. *Neúplný čas mokré trávy*. Brno, 2006. S. 64.

⁹³ BALAŠTÍK, Michal. Já, beatnička, jsem číslo jedna v Obci spisovatelů: rozhovor s básnířkou Inkou Machulkovou. In: *Host* 23, 2007, č. 5, s. 11.

Inka Machulková dosud vydala čtyři sbírky básní. Ona první sbírka *Na ostří noci*, jejímž odpovědným redaktorem byl Boris Jachnin, vyšla roku 1963 v Krajském nakladatelství České Budějovice. Druhá sbírka s názvem *Kahúců* vyšla roku 1969, tedy krátce po básnířčině odchodu do exilu, v Československém spisovateli v Praze. Jejím odpovědným redaktorem byl Miroslav Florian. Třetí sbírka *Kámen komediantů* vyšla až o deset let později, tedy roku 1979. Vydalo ji nakladatelství *Poezie mimo Domov* v Mnichově pod vedením Daniela Strože. Tato sbírka obsahuje i některé básně, které dříve odmítl Miroslav Florian zařadit do *Kahúců*. Poslední sbírka *nesoucí* název *Neúplný čas mokré trávy* vyšla až o mnoho let později, a to v roce 2006 v nakladatelství *Host*.

V době mezi vydáním sbírky *Kámen komediantů* a sbírky *Neúplný čas mokré trávy* měla Ince Machulkové vyjít ještě jedna básnická sbírka, a to u Škvoreckých v nakladatelství *68 Publishers* v Torontu, jenže z ekonomických důvodů z publikování knihy sešlo. Sběrka se měla jmenovat *Jako Šimi odpouštíme* a měl ji ilustrovat Ludvík Feller. Básniřka s jejím vydáním stále počítá a v rozhovoru s Michalem Jarešem uvedla, že jediné, co se jí příliš nelíbilo na onom neuskutečněném vydání této sbírky, byl její podtitulek – *nonsenspoezie exilové básničky*. „Já vím, že ty říkanky smysl mají, a mysleli si to i jiní, kteří je četli, například Luboš Martínek. Ten mi po přečtení kopie rukopisu napsal, že je to ‚nádherně sladko-hořká sranda, o které jsem si myslel, že už snad chćípla‘.“⁹⁴

V tomtěž rozhovoru s Michalem Jarešem také odpověděla na otázku, jak vlastně poezii píše: „Někdy mě napadne první verš či verše tak spontánně, jako by mi je někdo nadiktoval; jde jen o to mít po ruce kus papíru a stačit je zapsat nebo si je zapamatovat. Když nevím nebo nemám čas psát dál, nechám to uležet, protože dodělávat něco mermomocí nevede k ničemu pro báseň dobrému. Někdy taky přijde ten impuls zvenčí, ze světa kolem mě, někdy se nad něčím dopálím ‚tělem i duší‘ – abych zacitovala tu lidovou poezii. A pak je tu ještě jakýsi matečný roztok, můžete to nazvat podvědomím, kde se něco objeví. Dá se to víc vytušit než o tom vědět, a když přijde jeho čas, tak to vykryštalizuje. A ty metafory? Co já vím, napadnou mě. Někdy taky vidím před sebou nějaký obraz, chci ho zachytit ve slovech, a najednou je tady místo ‚za bílého dne‘ – ‚v zabíleném dni‘. Anebo jsou to užívaná rčení, která se mi propojí a obrátí naruby. Víím

---

⁹⁴ JAREŠ, Michal. *Slovo kahúců jsem poprvé četla v učebnici gumárenské technologie...: rozhovor Michala Jareše s Inkou Machulkovou*. In: MACHULKOVÁ, Inka. *Neúplný čas mokré trávy*. Brno, 2006. S. 66.

však, že je pro mě důležitý rytmus, i když prý píšu ve ‚volných arytmiických verších‘. Takový můj vlastní rytmus, ten mi někdy při přepisování načisto pomůže: to zbytečné přitom vypadne. Navíc zůstává melodie řeči, české řeči, její zvukomalba.“⁹⁵ Jak je vidět, básnířka má o svém systému psaní básní naprosto jasno.

Tvorba Inky Machulkové však není příliš vychvalována. Petr Motýl se ve svém internetovém literárním časopise Čmelák a svět vyjádřil takto: „Talent je dar a Inka Machulková, ač deset let svého života (celá šedesátá léta minulého století) plně zasvětila poezii, neměla prostě to štěstí, být básnířkou.“⁹⁶

První sbírka Inky Machulkové *Na ostří noci* je velmi tenká knížka, která obsahuje pouze 23 básní. Je psána volným veršem jako i všechny následující básniřčiny sbírky.

Čtenáři skýtá jednoduchou poezii, která toho příliš netají. Oproti poezii Vladimíry Čerepkové je mnohem méně náročná na množství básnických obrazů a metafor. Navíc její metafory jsou také lehce odhalitelné. Je to znát například z básně *Přijedeš zítra ráno*, v jejíchž verších popisuje předcházející noc rána, kdy se nejspíš vrátí její milý, nebo některá jiná jí blízká osoba: „Noc vlčí volání / kvílící / až na nebi jednookém / naskočí husí kůže hvězd.“ Tato báseň pak končí verši o onom nadešlém ránu: „Užaslý / bílý bělohřívek / přísátý k tichému městu.“⁹⁷

Vlivy beat generation v této poezii najdeme, ale mnohem více podnětů zde najdeme z osobního života básnířky. Její poezie je naprosto bez stylizace. Básnířka sama ovšem přiznala, že její poezie vychází ze skutečnosti. Naprosto jistý odraz skutečnosti můžeme spatřit v básni *Tolik lidí tohle zná*, ve které se prolíná hravá minulost s bolavou přítomností a obě tyto doby se navíc prolínají s dětskou hrou na schovávanou: „Potkala jsem tě před pikolou, za pikolou, v čepici - - / řekni mi, cos mi chtěl? // Za rohem, kde je pikola se přeci nesmí stát - / ale jak bez dohledu jsme si hráli... // Potkala jsem tě před budovou, před rozvodem; / všechno jsme na sebe křičeli. Před zákonem. / Už nejde to si hrát... // Jedna dvě, táta jde, / před pikolou, za pikolou,

---

⁹⁵ JAREŠ, Michal. *Slovo kahúčů jsem poprvé četla v učebnici gumárenské technologie...: rozhovor Michala Jareše s Inkou Machulkovou*. In: MACHULKOVÁ, Inka. *Neúplný čas mokré trávy*. Brno, 2006. S. 68-69.

⁹⁶ MOTÝL, Petr. *Knížní hlídka: Inka Machulková – Neúplný čas mokré trávy*. In: *Čmelák a svět*. 2007. [cit. 2008-03-06].

URL: <http://www.zebry.cz/cmelakasvet.cz/index.php?s=inka+machulkov%C3%A1>.

⁹⁷ MACHULKOVÁ, Inka. *Na ostří noci*. České Budějovice, 1963. S. 10-11.

děti si hrají, / jedna dvě, jedna dvě - - // Táta už je pryč. // Trávou a hvězdami utíká naše dítě, volá a křičí - -.“⁹⁸

Beatnické jsou například verše v básni *Amor amoris m.*, která odkazuje na Catullovu poezii, ve které se vyznává své drahé Lesbii, a která se potom stočí zpět do reality: „Držím už v ruce zavřenou knížku / dopíjím čaj / a platím / z rádia padá džez.“ Z téže básně jsou také verše: „V hospodě teplo / a kluci / Práce hospoda spaní / práce / hospoda spaní / počítají svých osmnáct zkušených let / Připočtou k tomu nějakou tu Lesbii.“⁹⁹

Vliv jazzu v básních Inky Machulkové najdeme také. Básně mají svůj vlastní rytmus. Jsou rozsáhlé a často členěné do mnoha slok s málo verši.

Takovou zvláštností v poezii Inky Machulkové je grafické rozložení většiny básní. V těchto básních se dvojí dva významy, ten hlavní, který pokračuje verši stále umístěnými k levému okraji strany, a druhý význam, který se rozvíjí a mění podle toho prvního a dále pokračuje verši odsazenými, které tak začínají vprostřed strany. Vnímáme tak levý a pravý text. Příkladem takového grafického rozložení může být báseň *Itálie I*. Verše sloky nalevo znějí: „V průvodu bledé družičky / žijící očima a hlady / nizoučko nesou skořápky svých hlasů do Říma.“ A verše sloky napravo dotvářejí atmosféru: „Obloha modřejší / než Mariino roucho / zvony / se hlasitě uklánějí / puncované monstranci.“ Verše sloky nalevo začnou rozvíjet děj: „Z otlučené vikýřové výšky / nahýbá se Gioconda.“ A verše napravo rozvíjejí význam: „Černovlasá / a je jí pět let.“ Verše sloky nalevo pokračují: „Volá dolů / směje se / Družičky nezvedají oči k smíchu.“ A verše vpravo nabírají jiný směr: „A potom / už na prázdné ulici / jen asfalt a prach / mlčí do ticha.“ Verše vlevo pak mohou rozvíjet jak levý, tak pravý význam slok: „Tehdy se důkladné domy / začnou popadat smíchy / za kamenná břicha.“ A verše vpravo rozvíjí předcházející verše vlevo: „K popukání / opravdu k popukání.“ Verše sloky vlevo pak dokončují hlavní význam celé básně a vztahují se k předchozím veršům vlevo: „V troskách pak našli hotovou benátskou tříšť / a kopie starých mistrů / a vojáčky z olova / bez rukou.“ A závěrečné verše umístěné vpravo už jen dokreslují verše vlevo: „Slunce tudy bloudilo / jak tichý ohledávač.“¹⁰⁰

Toto grafické rozložení se vyskytuje i ve sbírkách *Kahúců* a *Kámen komediantů*, ale v daleko menší míře.

---

⁹⁸ MACHULKOVÁ, Inka. *Na ostří noci*. České Budějovice, 1963. S. 32.

⁹⁹ tamtéž, s. 19

¹⁰⁰ tamtéž, s. 20

Většina básní ve sbírce *Na ostří noci* je bez interpunkce, avšak častým jevem jsou pomlčky, někdy i dvě pomlčky za sebou nebo tři tečky. Těmito znaky básnířka chtěla nejspíše naznačit odmlčení, a to zvláště u čtené poezie. Souvisí to zase trochu s rytmem básní. Všechny tyto znaky můžeme najít v již zmiňované básni *Tolik lidí tohle zná*.

Jazyk poezie Inky Machulkové je mnohdy hovorový a básnířka často používá zdrobnělá slova s emocionálním významem. Jsou to například slova ve verších básně „Má malá nelaskavá láska“: „A koně taky koničky jsou pryč.“ A potom závěrečné verše znějí: „Břízky jsou divné / vítr se stydí za jejich splihlou noc.“¹⁰¹

Dvě básně ve sbírce obsahují přímou řeč. Jedna z nich nese dokonce i název *Přímá řeč*, druhá se jmenuje *Charakterizujte pronárod*. V této básni je nejvíce užit hovorový jazyk. Přímá řeč je zde vkládána právě do veršů slok umístěných v pravém sloupci. Tak například závěrečný verš této básně, který je umístěn vlevo zní: „Pokuta za rychlou jízdu.“ A závěrečné verše básně, které jsou v pravém sloupci znějí: „-málem a jen tak tak, zatrackanej kluk... / a lidi, pitomý někdy jak ovce - / Pojd'te, kluci, / uděláme pivo, to byl zas den...“¹⁰²

Co se týče opakovaných motivů v básních Inky Machulkové, tak jsou to především zvířata (skřiváci, vlaštovky, sýkorky, vlci, gazela, kohouti) a rostliny (bojínek, palmy, brusinky). Motivy trávy a větru se pak opakují i ve všech dalších sbírkách autorky.

Podle Michala Jareše, který dělal s Inkou Machulkovou rozhovor pro časopis *Tvar*, je celkové vyznění básní venkovské a „zároveň se zde objevují i návraty k mytologii“. K tomu básnířka uvedla, že ona sama se domnívá, že jsou to spíše motivy jako vlak, periferie, řeka a léto, konkrétně srpen. Dále uvedla, že „to venkovské je asi takříkajíc genetického původu, tatínek byl z malého statku blízko Brna, jezdívali jsme tam na prázdniny a mně se líbilo nejen plavit koně v rybníku, ale i ta práce na polích. Někdy jsme také pobývali v mamčině rodišti, poblíž Jindřichova Hradce – lesíky, háje, louky a potoky. Za zbytek pak asi mohly dva skautské tábory, v dobrém oddílu. A mytologie? Nevím, jak se tam připletla, ale něco mi určitě uvízlo v paměti, když jsme na gymplu probírali Ovidiovy *Proměny*.“¹⁰³

---

¹⁰¹ MACHULKOVÁ, Inka. *Na ostří noci*. České Budějovice, 1963. S. 9.

¹⁰² tamtéž, s. 31

¹⁰³ JAREŠ, Michal. *Slovo kahůčů jsem poprvé četla v učebnici gumárenské technologie...: rozhovor Michala Jareše s Inkou Machulkovou*. In: MACHULKOVÁ, Inka. *Neúplný čas mokré trávy*. Brno, 2006. S. 67.

V tomtéž rozhovoru Michal Jareš uvedl, že na něho sbírka *Na ostří noci* působí jako „jisté vyrovnání se s dětstvím, přijímání věku dospělosti, věku rodičovství.“ Inka Machulková s tím souhlasila: „S tím vyrovnáváním zřejmě máte pravdu, já bych to jen posunula do nedokonavé formy: vyrovnávání. Myslím, že se to najde sporadicky i v mých dalších knížkách. Na tu první se dneska dívám kriticky, někdy až moc; v některých básních mi vadí ‚dívčí lyrika‘.“¹⁰⁴

Celkově je z básní první sbírky Inky Machulkové cítit jakási odevzdanost, kterou asi nejvíce vystihují závěrečné verše básně *Ráno*: „Dali jsme oči obloze / starosti větru / a srdce ptákům ve větvích.“¹⁰⁵ Tuto odevzdanost přeci jen občas naruší nějaký velmi tichý vzdor nebo myšlenky na vzpouru, jako například v básni „Půjdeme brzo už ohradou z blesků“ verše začínají: „Půjdeme brzo už ohradou z blesků / vylézat ze strmých náručí skal / kamení zasype cesty a řeky / strhne to kočičí dláždění v nás.“¹⁰⁶

Další zvláštností v poezii Inky Machulkové je časové určení básní. Většina básní ze sbírky *Na ostří noci* je zařazena do určité části dne, nejvíce tedy do noci (už podle názvu sbírky), pak také do rána, do večera nebo do poledne. Někdy časové zařazení není přímo určeno, ale je dáno popisem jako například v počátečních verších básně „Přijímám od tebe ležící tiše na lůžku“: „Přijímám od tebe ležící tiše na lůžku / odkud jsi vstal / stvoření našeho bílého světa.“¹⁰⁷ V počátečních verších básně „Sluneční rákosí“ je naopak časové určení dáno naprosto přesně: „Sluneční rákosí / v půl páté ráno / na okně vlaku / a venku pluje z kopců a skal / řeka kmene Siouxů / civilizovaných jen kousek před městem.“¹⁰⁸

Poslední báseň této sbírky nesoucí název *Přímá řeč* už obsahuje motivy jako sbírka následující – *Kahúčů*. Jsou to motivy: holka, kluk, javory a kytara. Tyto motivy jsou zahrnuty především v básnické skladbě *Pankrácký park*, která se skládá z pěti básní, z nichž právě čtvrtá je na tyto motivy nejbohatší: „Do strun se chytím / až zadrnčí er / v javorovém parku / padá listí / kytara opřená / na kytaře opřený měsíc // Do psího vína se schovám / abych ti byla věrná / jestliže jsem hezká / miláčku / omítkou která padá / si posypu vlasy / jak holka od zedníků / když ztrácí hlavu úzkostí a nemůže

---

¹⁰⁴ JAREŠ, Michal. *Slovo kahúčů jsem poprvé četla v učebnici gumárenské technologie...: rozhovor Michala Jareše s Inkou Machulkovou*. In: MACHULKOVÁ, Inka. *Neúplný čas mokré trávy*. Brno, 2006. S. 67-68.

¹⁰⁵ MACHULKOVÁ, Inka. *Na ostří noci*. České Budějovice, 1963. S. 15.

¹⁰⁶ tamtéž, s. 26

¹⁰⁷ tamtéž, s. 17

¹⁰⁸ tamtéž, s. 16

spát.“¹⁰⁹ V této básni jsou navíc zakomponovány další časté motivy poezie Inky Machulkové jako láska, věrnost a samozřejmě noc.

Druhá sbírka Inky Machulkové, na které pracovala ještě před odchodem do exilu, je mnohem propracovanější, delší a více beatnická. Obsahuje krom obvyčejných básní také několik básnických skladeb. Jinak jsou básně celkově kratší než v předchozí sbírce.

Sbírka *Kahúčů* začíná dvěma motty. První je z básně Jacka Kerouaca, s tiskovou chybou ovšem, druhé je citací z Evangelia sv. Matouše. Bible byla pro Inku Machulkovou důležitá. V rozhovoru s Michalem Jarešem pro časopis *Tvář* řekla: „Četli jsme ji tenkrát skoro všichni, Bibli svatou, československou, pro její krásnou řeč, pro její podobnost. Pro mě byla platná i v naší tehdejší skutečnosti, proto jsem si taky jedno z nich vybrala jako motto k té knížce.“¹¹⁰

Za ryze beatnickou báseň můžeme považovat už hned úvodní báseň v této sbírce. Báseň „Potom mi byla zima“ zní: „Potom mi byla zima a měla jsem hlad a žádný prachy / potom jsem zjistila že tě mám ráda / a potom ta poezie / zimy / hladu / a bez peněz.“¹¹¹ Mísí se zde motiv lásky a strádání životně důležitých potřeb, tedy jídla a tepla a samozřejmě nedostatku peněz.

Básnířka sama se v rozhovoru s Michalem Jarešem vyjádřila: „Nevím, kolik básní v *Kahúčů* se dá nazvat beatnickou poezií, některé jsem psala ještě předtím, než jsem měla možnost jejich poezii číst. Možná, že to byl takový společný pocit, podobné vidění světa.“¹¹²

Znovu se v básních Inky Machulkové odráží také vliv jazzu. Báseň *Pouliční blues* je dokonce věnována naší jazzové zpěvačce Evě Olmerové. Verše této básně přímo svádějí ke zhudebnění: „Jak naivní holka / Nezmoudří k ránu jak jiné / které se provdají / nebo prodají / tak švorc a smutná / sama se tu toulá jak pouliční blues / Toulá se hledá / ne jako holka hledává kluka / když ví že ho najde / aby ho ztratila.“¹¹³ V další básni s názvem *A jakýpak je jazz* je navíc cítit to beatnické, například v těchto verších: „Pivoňky kvetou jak pěkná holka, hospodská / zase dá na dluh... // Ještě jsme dlužni

---

¹⁰⁹ MACHULKOVÁ, Inka. *Kahúčů*. Praha, 1969. S. 33.

¹¹⁰ JAREŠ, Michal. *Slovo kahúčů jsem poprvé četla v učebnici gumárenské technologie...: rozhovor Michala Jareše s Inkou Machulkovou*. In: MACHULKOVÁ, Inka.. *Neúplný čas mokré trávy*. Brno, 2006. S. 70.

¹¹¹ MACHULKOVÁ, Inka. *Kahúčů*. Praha, 1969. S. 9.

¹¹² JAREŠ, Michal. *Slovo kahúčů jsem poprvé četla v učebnici gumárenské technologie...: rozhovor Michala Jareše s Inkou Machulkovou*. In: MACHULKOVÁ, Inka. *Neúplný čas mokré trávy*. Brno, 2006. S. 70.

¹¹³ MACHULKOVÁ, Inka. *Kahúčů*. Praha, 1969. S. 29.

pivu / a už si půjčuju - / u muziky, co letí nad městem - - / My, dole v hospodách... / - ale chyťte tu muziku!“¹¹⁴ V básni se objevují motivy města, hospody a alkoholu, tedy piva.

Dále si můžeme všimnout, že i v této sbírce Inka Machulková využívá interpunkčních znaků, jako jsou tři tečky a pomlčky. Specifické jsou ve verších i přesahy. Častým motivem této sbírky jsou také andělé, kteří ovšem nemají funkci ochrannou. Jeden takový se vyskytuje i v závěrečných verších právě této básně A jakýpak je jazz: „Přišel... Už stojí ve dveřích; / opilý (z piva) jak veřejný bůh / vykřikne na výčep: Tady jsem! Neletím nad městem - - / Jsem anděl jazzu... / Dal jsem vám křídla, / na sekeru -.“¹¹⁵

O andělech mluvila Inka Machulková také v rozhovoru s Michalem Jarešem, který je v této sbírce ovšem nenašel: „V šedesátých letech o nich kdekdo psal, ale ne za každým ‚andělem‘ skutečně anděl byl. V *Kahúců* jsem je myslím asi dvakrát nazvala jejich jménem, například toho rozhněvaného anděla jazzu. V jednom svém sešitě jsem si však tenkrát poznamenala, že ‚den ze dne je horší viditelnost andělů‘. Asi se mi taky nechtělo je tak nazývat, a tak jsem psala jen o ‚bílém dvorci‘ a ‚bílém městě‘, které pro mě s anděly, tedy s něčím čistým, co hledám, čeho se dovolávám, souvisejí.“¹¹⁶

Nadále však platí, že Inka Machulková píše poezii inspirovanou svým vlastním životem.

V této sbírce se už také objevuje poezie angažovaná. Už to není sbírka jen tichých výkřiků. Například báseň *Neptejte se mě na klasickou filosofii* obsahuje verše: „Věty v novinách, věty na schůzích / nesouhlasí s rasovým útlakem černochů / a předseda uličního výboru / odmítá bydlet v jedné vile s cikánskou rodinou. // V ‚Mladém světě‘ se smějou módním návrhům od Diora / a mé spolužačky se ušklíbly, když jsem si brala šoféra z lásky. // Řekněte, proč pořád / hadrové babičky dojíždají zbytky v automatech, / proč ještě jsou někde přitlučené cedule -.“¹¹⁷

Báseň *Lhostejný úryvek* zase poukazuje na nelidskost socialistického režimu 60. let: „Zatím mu nedávejte jíst ani pít, / zatím mu neposkytujte útechy. / Když vydrží, / řekneme – člověk! // Když ne, řekneme / umřel. Člověk.“¹¹⁸

---

¹¹⁴ MACHULKOVÁ, Inka. *Kahúců*. Praha, 1969. S. 45.

¹¹⁵ tamtéž, s. 46

¹¹⁶ JAREŠ, Michal. *Slovo kahúců jsem poprvé četla v učebnici gumárenské technologie...: rozhovor Michala Jareše s Inkou Machulkovou*. In: MACHULKOVÁ, Inka. *Neúplný čas mokré trávy*. Brno, 2006. S. 70-71.

¹¹⁷ MACHULKOVÁ, Inka. *Kahúců*. Praha, 1969. S. 40.

¹¹⁸ tamtéž, s. 53

Básně Inky Machulkové jsou často také o „milostném hledání a soužení“¹¹⁹. Často se v těchto básních obrací přímo k muži. Například v básni „Mokré město, studené město“ jsou verše: „Víš, až mě budeš milovat, / sama budu žárlit na sebe, / milenku na tuhle noc, komu to dáváš zas / svý milování, jsou tři hodiny ráno, / ticho po městský divočině / a tvoje ruka spí v mojí ruce / bez hodinek...“¹²⁰

V básních sbírky *Kahúců* se objevují také vzpomínky na minulost a odkazy k dětství jako například ve verších v básni *Za humny z kamení*: „Utrhli nás od houpaček / zajódovali rány.“¹²¹

Najdeme zde také ozvuky války, a to v básni *Uhnuly barvy z barvotisku*, například ve verších: „Všecky kytičky seřadili do řádky, do pozoru, / na rámě zbraň a / palte!- // Přichází kropící písnička...“¹²²

Jestliže sbírka *Na ostří noci* má venkovské ladění, pak sbírka *Kahúců* je rozhodně situovaná do města, obvykle pak do nočního města, konkrétně do Prahy.

V této sbírce můžeme najít také mnoho převrácených rčení, o kterých mluvila básnířka v již několikrát zmíněném rozhovoru s Michalem Jarešem. Tak například v básnické skladbě *Kraj okolo Magdaleny* jsou verše: „Nehasím co mě nepálí / ale ptám se na jméno / poctivého.“¹²³ V básni *Někdy porušujem* jsou zase verše: „Utluču tě těma / rukama, utluču, stluču / mák a divoké koření / a tím si budu sypat hlavu: / místo popele - / krev.“¹²⁴

Poslední báseň ve sbírce se jmenuje stejně jako celá sbírka *Kahúců*. Toto slovo vysvětlila Inka Machulková taktéž v rozhovoru s Michalem Jarešem: „Slovo *kahúců* jsem poprvé četla v učebnici gumárenské technologie jako vysvětlení slova *kaučuk*. Pro Indiány to byl ‚strom, který pláče‘, když se nařízne. Pláče latexem, který skapává jako bílé slzy, ale roste dál. To přece není beznaděj.“¹²⁵ Toto vysvětlení je i přímo vyřčené v samotné básni, která jinak vyznívá unaveně z toho věčného boje. Její závěrečné verše znějí: „Sedím tu sama / a živá // Už se mi vážně nechce lhát // V řeči Indiánů je výraz / plačící strom.“¹²⁶

¹¹⁹ JANOUŠEK, Pavel – TÁBORSKÁ, Jiřina. *Slovník českých spisovatelů od roku 1945*. II. díl. Praha, 1998. S. 19.

¹²⁰ MACHULKOVÁ, Inka. *Kahúců*. Praha, 1969. S. 10.

¹²¹ tamtéž, s. 27

¹²² tamtéž, s. 22

¹²³ tamtéž, s. 17

¹²⁴ tamtéž, s. 38

¹²⁵ JAREŠ, Michal. *Slovo kahúců jsem poprvé četla v učebnici gumárenské technologie...: rozhovor Michala Jareše s Inkou Machulkovou*. In: MACHULKOVÁ, Inka. *Neúplný čas mokré trávy*. Brno, 2006. S. 70.

¹²⁶ MACHULKOVÁ, Inka. *Kahúců*. Praha, 1969. S. 64.

Třetí sbírka Inky Machulkové nese název *Kámen komediantů*. Tato sbírka se od předchozích dvou už začíná lišit. Jelikož víme, že se v básnířčiných verších odráží její vlastní život, musíme si uvědomit, že básně jsou psané už v době, kdy začala žít v Německu a hodně věcí se pro ní změnilo.

Život v Německu vnímáme už hned ve verších první básně této sbírky s názvem *Kolem dokola*: „Mám svýho / miláčka zaslíbeného, / v cizí řeči mě líbá, / shýbá se pro trávu / a říká Gras, / nebe za oknem je dlouhé / až k zeleným hodinám / a ty se mě, láska má, vyptáváš, / jak je to u nás doma...“¹²⁷

V těchto básních se odráží také stesk po domově a vzpomínky na Československo, což je v této sbírce také častým motivem. Je to vidět taktéž ve výše uvedených verších z básně *Kolem dokola*.

Motto sbírky je z jednoaktovky *Dům na zbourání* od Tennessee Williamse: „Tom: Nebe je bílé. / Willie: A to má být nějaké znamení?“ Nezávisle na významu hry můžeme v tomto bílém nebi vidět anděly, o kterých Inka Machulková mluvila v rozhovoru s Michalem Jarešem jako o něčem čistém. Andělé se v této sbírce takovýmhle skrytým způsobem objevují mnohem častěji než v předchozí sbírce *Kahúců*. Najdeme je například v „bílých střeších“¹²⁸, v „běláscích“¹²⁹, v „bílém ptáku“¹³⁰ nebo v „bílém dvorci“¹³¹. Přímo se v této sbírce naopak vůbec neobjevují.

Celkově jsou básně v této sbírce spíše kratší. Výjimkou je báseň *Jiskra mě přeruší*, která je výrazně delší. Tato báseň je věnována běloruskému surrealistickému malíři Marcu Chagallovi. Dala by se interpretovat jako zakoušené cesty do snových světů malířových obrazů a zase návraty zpět. Zvláštností této básně jsou verše: „roztroušená láska po peříčkách sedá / šedá peříčka,“¹³² které se vyskytují také v básnické skladbě *Pankrácký park* ze sbírky *Kahúců*, jen jsou jinak rozděleny: „a roztroušená láska / po peříčkách sedá / šedá peříčka.“¹³³

Většina básní této sbírky má svůj název, nebo je název básně zakomponován v prvním verši básně a zdůrazněn velkými písmeny.

Interpunkci některé básně obsahují, jiné ne. Nadále však Inka Machulková využívá interpunkční znaky jako jsou tři tečky a pomlčky.

---

¹²⁷ MACHULKOVÁ, Inka. *Kámen komediantů*. Mnichov, 1979. S. 7.

¹²⁸ tamtéž, s. 7

¹²⁹ tamtéž, s. 18

¹³⁰ tamtéž, s. 28

¹³¹ tamtéž, s. 40

¹³² tamtéž, s. 34

¹³³ MACHULKOVÁ, Inka. *Kahúců*. Praha, 1969. S. 30.

Častým jevem ve sbírce Kámen komediantů je poezie milostná. Inka Machulková se v básních obrací k muži a oslovuje ho „miláčku“. Názorné jsou například verše v básni Noc leze za kopec: „Miláčku, zbav mě toho jména, / jestliže je to hra, je dlouhá noc a jasné ráno / a já tě miluju –.“¹³⁴

I v básních sbírky Kámen komediantů se vyskytují převrácená rčení.

Hlavními motivy této sbírky jsou opět tráva, vítr a město. Básně jsou zasazeny znovu do noci, večera nebo rána a většinou pak nově do zimního období.

Nové jsou motivy jako kámen, ptáci a hlavně komedianti. V básních se vyskytují karnevaly, stělnice, trhy a kolotoče. Komedianti zde však nepředstavují klasicky přetvářku, ale spíše smutné bláznovství ve smyslu skutečné pravdivosti. V jiných básních zase pátrá po šílenství jako skutečném poznání. Například báseň Stopy III. začíná veršem: „Byla jsem na stopě šílenství.“ A její závěrečné verše znějí: „Říkalo se, / že nejbliž máme / ke komediantům.“¹³⁵

V závěrečných verších poslední básně ve sbírce nazvané stejně jako sbírka sama - Kámen komediantů - je znát lehká melancholie: „Jen kámen za městem / zůstává / v trávě / jména komediantů / vyrytá do toho kamene.“¹³⁶

Básnířka se v rozhovoru s Michalem Jarešem pro časopis Tvar ke sbírce Kámen komediantů vyjádřila takto: „Už nepíšu ty sáhodlouhé básně, a když přece, tak je seškrtnám na několik veršů. Té ‚osobní‘ lyriky už je málo; taky mě sem tam provokují živé sny, chtějí, abych je zapsala, a občas jsou tu i konkrétní zážitky. Zapiš – při psaní se to vyvine dál! A ještě se musím vypořádat s tím, co se ozývá z minulosti.“¹³⁷

Také je nutno dodat, že Inka Machulková píše povětšinou česky, ačkoliv i německy zkouší psát. Vyjádřila se k tomu taktéž v rozhovoru s Michalem Jarešem: „Zkusila jsem to, ale nebyla jsem spokojená. Začala jsem psát krátké, kamsi uletěné povídky a texty, které se četly na mnichovských malých scénách s dobrým publikem. Pokaždé se líbily.“¹³⁸

Zatím poslední sbírka Inky Machulkové, která vyšla dvacet sedm let po sbírce Kámen komediantů, nese název Neúplný čas mokré trávy podle závěrečných veršů

---

¹³⁴ MACHULKOVÁ, Inka. *Kámen komediantů*. Mnichov, 1979. S. 9.

¹³⁵ tamtéž, s. 12

¹³⁶ tamtéž, s. 42

¹³⁷ JAREŠ, Michal. *Slovo kahučů jsem poprvé četla v učebnici gumárenské technologie...: rozhovor Michala Jareše s Inkou Machulkovou*. In: MACHULKOVÁ, Inka. *Neúplný čas mokré trávy*. Brno, 2006. S. 71.

¹³⁸ tamtéž, s. 66

básně Vzkaz. Sbírka je nepříliš dlouhá a obsahuje dlouhý, již několikrát zmiňovaný rozhovor Michala Jareše s básnířkou pro časopis Tvar z roku 2004.

Tento rozhovor je často kritizovaný. Petr Motýl ve svém článku ve Čmelákově a světě se vůbec k rozhovorům jako součást současné české literatury staví negativně.

Čas se posunul a nic jako angažovanou poezii v této sbírce už skutečně nenajdeme. Dora Kaprálová ve své recenzi na tuto sbírku pro Mladou frontu Dnes uvádí: „Tyto diskrétní, svrchovaně intimní verše jsou v ‚beatnickém‘ spojení s jazzovou hudbou sotva představitelné.“¹³⁹

Básnířka navíc zestárla. V jejích básních ovšem naděje nechybí, navíc z nich číší síla a lehká ironie. Je to znát například ve verších básně Noční vlak: „Mravenci se lopotí / s mým bílým vlasem / vypadlým při česání / z okna // Spoutat královnu / To byste tak chtěli.“¹⁴⁰

Básně jsou to spíše krátké, klidné, nikam nespěchající. Básnířka se v nich však často ohlíží za sebe zpět do minulosti. V básni Všechny deště srovnává svůj přítomný život s tím minulým, přičemž její současný život z toho nevychází zrovna pozitivně: „o kterých jsem nevěděla v Praze, / mi teď prší nad hlavou / a mokré hlasy povídají / bez ustání, že mi dají - / Ale co? / První slovo bude / Klec.“¹⁴¹

Většina básní zahrnuje svůj název už do samotného textu básně, jak to můžeme vidět u výše citované básně Všechny deště.

Znovu se vrací k motivům z předchozích sbírek. Sbírka Neúplný čas mokré trávy tak obsahuje dokonce i báseň s názvem Zimní kahúců, která je zasazená do nynějšího prostředí Inky Machulkové. Báseň má podnázev Malé rekviem a její závěrečné verše znějí: „Vygumované ticho / na kaučukových plantážích // KAHÚCŮ znamená však i nyní / plačící strom / ve sněhu bavorského krále.“¹⁴²

Sbírka dokonce obsahuje také verše z předchozí sbírky Kámen komediantů. V básni Nevzpomenuté něžnosti z roku jsou závěrečné verše, které ve sbírce Kámen komediantů tvořily samostatnou báseň. Ty verše znějí: „Zouvej mě, zouvej, / rychleji, miláčku, / celý čas chodím obutá.“¹⁴³

Sbírka Neúplný čas mokré trávy je plná andělů, snů, ticha a mlčení. Básně jsou zasazeny spíše do města a do ranního času. Nově se v nich často vyskytuje zelená barva.

---

¹³⁹ KAPRÁLOVÁ, Dora. Naléhavě odtažitý čas. In: *Mladá fronta Dnes* 17, 2006, č. 271, s. B6.

¹⁴⁰ MACHULKOVÁ, Inka. *Neúplný čas mokré trávy*. Brno, 2006. S. 50.

¹⁴¹ tamtéž, s. 15

¹⁴² tamtéž, s. 21

¹⁴³ tamtéž, s. 19

Třeba v již zmíněné básni Nevzpomenuté něžnosti z roku jsou verše: „a jedna kocovina / krásná vina / spaní s tebou / na zeleném kabátě.“¹⁴⁴

Anděly můžeme vidět například v básni Nedopsaní, nedopsaní. Její verše začínají: „Jsou bílí a slétají se k řece / vybírat z lahví zmrzlé víno / a házet je rackům // Jsou bílí / než roztajou.“ Závěrečné verše této básně pak obsahují ono mlčení: „Zlomená duha ve střepech / které leží po stole // Mlčíme už jen o nich.“¹⁴⁵

V závěrečných verších poslední básně Rozečtené okno se zdá, že by básnířka chtěla ještě něco říci, ale neřekne, jako by nemohla: „ale pronesu jen to / co mám na srdci // To na jazyku / Jen to říct.“¹⁴⁶

---

¹⁴⁴ MACHULKOVÁ, Inka. *Neúplný čas mokré trávy*. Brno, 2006. S. 19.

¹⁴⁵ tamtéž, s. 46-47

¹⁴⁶ tamtéž, s. 53

3.3. Zora Růžová

Zora Růžová je u nás známá především písňovými texty, které napsala pro Jaroslava Hutku. Ten o ní říká, že „je jistě nejdokonalším písňovým portrétistou Prahy. Tango o Praze (1970), Cizinci (1972), Stromek (1970) a Rozcvička (1970) jsou toho pěkným svědectvím“¹⁴⁷.

Její básně sice vycházeli tu a tam časopisecky, knižně ovšem vyšel poprvé soubor jejích dosavadních básní až roku 2004. Tento soubor básní nese název Schody od muzea, vyšel v Edici Poezie v nakladatelství Torst a obsahuje básně, které zahrnují tvorbu Zory Růžové od roku 1964 až do roku 1999. K vydání tyto básně připravila Milena Vojtková. Redaktorem byl Jan Šulc.

Tato básnířka se narodila 10. října 1949 v Praze. V Praze na Žižkově vystudovala na umělecko-průmyslové škole tvarování hraček. Účastnila se domácích výstav hraček v Olomouci, v Praze v Albatrosu a ve Frágnerově galerii a zahraničních výstav v Gentu, v Moskvě a Montrealu. Od roku 1975 pak pracovala jako návrhářka hraček.

Některé své ilustrace publikovala v časopisech a podílela se na tvorbě plakátů. Je autorkou obalů LP Stůj, břízo zelená (1974) a Vadrovali hudci (1976) Jaroslava Hutky i řady SP sdružení Šafrán (1976).

V letech 1969 – 1974 byla vdaná za písničkáře Jaroslava Hutku, se kterým má syna Vavřince.

Kromě písňových textů pro Jaroslava Hutku, psala také texty pro Petra Lutku, skupinu Marsyas, Vladimíra Veita, Petra Kalandru aj.

Slova písní psala vždy na hotové melodie, zprvu i Boba Dylana a Donovana.

Jaroslav Hutka v roce 1998 vydal CD Pramínek (několik prvních kusů neslo název Tango o Praze), které obsahuje všechny jeho písně s texty Zory Růžové. Některé texty jsou uvedeny také v antologii textů českých písničkářů Den bude dlouhý.

Zora Růžová v roce 1976 odešla do Francie, kde v Paříži žila řadu let. Dnes žije v Německu.

Některé své básně publikovala v 60. letech v Divokém víně. A dvě její básně byly zařazeny do sborníku bez názvu (Zabíjačka), který roku 1983 vydal prozaik Jan Pelc v Edici Světlík v Champigny.

---

¹⁴⁷ HUTKA, Jaroslav. *Jaroslav Hutka* [online]. 28.11.2004. [cit. 2008-03-16]. URL: <<http://www.hutka.cz/new/html/minulost.html>>.

Soubor básní *Schody od muzea* je tedy výběrem z celé dosavadní básnířčiny tvorby.

Básně jsou to hodně rozsáhlé, věty ve verších jsou často rozděleny přesahy a charakteristická je jejich asociativnost. Už v tomto popisu lze najít vliv beatnické poezie, ačkoliv básně Zory Růžové se časem příliš nemění. Její tvorba 60. let je nápadně podobná tvorbě let 70., 80. i 90.

Dalším znakem společným s beatnickou poezií, hlavně pak s Ginsbergem, je skutečnost, že její básně nutí čtenáře číst je na jedno nadechnutí.

Karel Kolařík ve své recenzi na tuto sbírku pro časopis *Tvar* vyslovil také myšlenku o podobnosti poezie Zory Růžové s poezií Allena Ginsberga: „Rané básně Zory Růžové se vyznačovaly rozsáhlou strukturou, byly to velmi objemné (až několikastránkové) texty, které částečně připomínali poezii Allena Ginsberga. S tou je vedle kritické intonace spojovala tendence k častému variování a opakování, především anaforickému. Anafora byla pro ranou poezii Zory Růžové charakteristická. Zpevňovala volně tekoucí proud jejích obrazů, reflexí a kritik a posilovala jejich dramatické vyznění.“¹⁴⁸

Grafické rozložení básní není pravidelné. Básnířka si s ním často hraje. Někdy jsou verše odsazeny k prostředku nebo více k pravému okraji. Některé verše jsou psány kurzívou, některá slova zvýrazněna velkým písmem.

Zora Růžová píše volným veršem, zpravidla bez rýmů. Jen dvě básně v celé této sbírce jsou rýmované, ovšem nepravidelně. V básni „Ach, je to tajné“ jsou tedy například verše: „Ach, nejsem pánem svojí duše / a bojím se / že pro to chtění, které mi dává za pravdu / upadnu zpátky do blouznění / že opět hlouběj upadnu a víc - / to vše, čemu teď nerozumím / co v představách je mléčným sklem / se roztříští na tisíc kusů / a stane se mi osudem.“¹⁴⁹

Interpunkci používá jen uprostřed veršů. Na konci veršů můžeme najít jediné otazníky, vykřičníky a nejčastěji tři tečky.

Básnířka ve své poezii používá obecnou češtinu. Postupem času se její poezie stává více spisovnou. Už to nejsou „bílý šály“¹⁵⁰, ale „neznámé země“¹⁵¹. Zároveň ovšem přibývá vulgarity a její poezie se stává mnohem drsnější. Už není tak naivní jako dřív. V básni „Zabiješ mě?“ jsou například verše: „Na stolku ve vybryndaném víně /

---

¹⁴⁸ KOLAŘÍK, Karel. Větrná poetika Zory Růžové. In: *Tvar*16, 2005, č. 16, s. 21.

¹⁴⁹ RŮŽOVÁ, Zora. *Schody od muzea*. Praha, 2004. S. 62-63.

¹⁵⁰ tamtéž, s. 35

¹⁵¹ tamtéž, s. 163

kreslím klišé, prstem obrázky / ty český kundy s paprsky do všech stran / na víc se nezmůžu / a taky vím, že tady tomu nikdo nerozumí / je to kabala Prahy a okolí až na hranice.“¹⁵² Nebo v básni „Ta holka v autobuse“ jsou verše: „Kdyby mi nebylo tak blbě / ze všech sprejů, voňavek a po holení a tak / šla bych jí políbit / aby věděla, že není sama / v prdeli. A v autobuse / který nás obě veze / jenom tam a zase zpátky.“¹⁵³

Zora Růžová si dokonce ve svých verších vytváří vlastní slova. V básni „Už zase ke mně v noci přicházíš“ je například takové slovo ve verši: „ranní buzení zahozený do kouta.“¹⁵⁴ Nebo v básni „Mizíme jeden po druhém“ jsou odvozená slova ve verších: „A já si na tebe vzpomněla, na tvého vostůlboucha / voumakartovejstůlboucha...“ Tyto slova se vztahují k předchozím veršům: „Toho statečného šulina jsi vytáhnul stejně jenom kvůli mně / Dodnes si pamatuju, jak to bouchlo o umakart.“¹⁵⁵ Ve verších básně „Skočí?“ jsou i slova přetvořená básnířkou z angličtiny: „...To be out in one's calculation / A kalkulejšnujeme všichni / a všichni se překalkulejšnujeme?“¹⁵⁶

Básně Zory Růžové obsahují jednoduchá obrazná pojmenování a velmi málo metafor. Mnohem častěji básnířka užívá přirovnání, jako například ve verších básně „Jak přebít trpkou přítomnost“: „zatímco smutek / jak jaterní skvrny na hřbetu ruku / se na ulici roztahuje zmučeně.“¹⁵⁷

Můžeme, myslím, říct, že básnířka píše bez stylizace. Do básní dává své vlastní pocity, myšlenky a především vzpomínky. A její básně mají ráz rozsáhlých zpovídajících se monologů. Tyto monology často k někomu směřují. Nejčastěji jimi promlouvá k muži, ale také ke svému osudu nebo k sobě samé.

Muž je velké téma v básních Zory Růžové. V jedné z básní se dokonce muž prolíná s vlastním osudem básnířky, jak si toho všiml ve své recenzi Karel Kolařík. Muž je zde „ztělesněná síla, které křehká dívka většinou podlehne nebo před níž uniká, a tak není divu, že si jej v jedné z básní spojuje s vlastním osudem. Tady osud nabývá zřetelných mužských rysů.“¹⁵⁸ Tato báseň „Ty tam“ obsahuje například verše: „Dal jsi mi možnost po svých courat jenom za humna / a pak jsi mě zahnal / zpátky do kurníku mezi hodné a pracovité / naučil jsi mě vstávat časně / ale předtím jsi mi dovolil přepych neděle a bílé kávy / otcovy postele a pocitu, že vaří vždycky máma u sporáku /

---

¹⁵² RŮŽOVÁ, Zora. *Schody od muzea*. Praha, 2004. S. 161.

¹⁵³ tamtéž, s. 191

¹⁵⁴ tamtéž, s. 141

¹⁵⁵ tamtéž, s. 126-127

¹⁵⁶ tamtéž, s. 178

¹⁵⁷ tamtéž, s. 181

¹⁵⁸ KOLAŘÍK, Karel. Větrná poetika Zory Růžové. In: *Tvar16*, 2005, č. 16, s. 21.

a dokázal jsi, že jsem té iluzi propadla / trvalo mi několik let / než jsem se ujistila, že pro tuto práci jsem právě tak i já dost dobrá / to tys mi strčil síťovku do ruky / která se natahovala jako lenost po ránu po dece / za paprskem slunce pomaličku / vyhnal jsi mě do mlékárny / a nutil jsi mě chodit k Joklům na dluh / pramálo ti záleželo / jak strašně se stydím.“¹⁵⁹

Autorčina raná tvorba se od té pozdější liší snad jen tím, že její rozsáhlé básně jsou zprvu více dějové a na hlavní téma často navazují témata vedlejší, která se různě mění a vytrácejí. Nejvýrazněji je to poznat hned z první básně „Mé jméno je vítr“, ve které se básnička ztotožňuje s větrem. Prolétá světem a všímá si toho, jak si lidé nechtějí rozumět, což můžeme vidět například v těchto verších: „a protože už byl večer / bouchla jsem jedním oknem, až se vysypala okenní tabule / a sklo cinkalo dole o chodník / a já zafoukala do zakouřený místnosti / do uhádaných duší staromanželů / kteří se hádají místo oběda a večeře / a ráno jsou ještě přejedeni hádkou / a tak odcházejí bez snídaně / a já si bláhová myslela / že jim vyženu kouř z hlavy / a ukážu pár hvězdiček... / pár hvězdiček / na nebi kolem tohoto světa / jenomže oni se začali hádat / - kterej vůl tak špatně zasklil to okno -.“ Občas se také na chvíli zastaví a začne si všimnout sebe a svého trápení. Začne promlouvat k muži: „jsme spolu v ohromné skleněné kouli / a já dobře vím / že nepotřebuješ můj soucit se samotou / a já dobře vím / že nepotřebuješ průvodce svou samotou / a já dobře vím / že ty potřebuješ mě / právě tak jako tu prokletou samotou.“ V těchto verších si můžeme také všimnout onoho anaforického opakování, které tyto promluvy spojuje. V závěrečné části básně pak autorčiny verše kritizují společnost za to, co všechno je na prodej, a poezie Zory Růžové se tak ještě více přibližuje poezii amerických beatníků: „všude, všude se zlevňuje / kupte si sami sebe / zaplaťte za sebe / vykupte se / zdravé zuby si nekoupíte / a život taky ne / nedělní prodej je zrušen / jenom snad vyměníte / kus svého života za něčí jiný.“¹⁶⁰

V básních, které Zora Růžová napsala po roce 1976 po své emigraci, „přibylo exprese, někdy až zběsilosti, slova se stala ‚dětsky neohrabaná‘, příběhy poztrácely dějovou linearitu a převážila v nich asociativnost“¹⁶¹, jak se ve své recenzi na sbírku vyjádřil Radim Kopáč.

Jinak jsou v nich obsažena stále ta samá velká témata jako v celé její tvorbě, stále to jsou muži, vzpomínky, osamocenosť a čas, se kterým je spojeno stárnutí.

¹⁵⁹ RŮŽOVÁ, Zora. *Schody od muzea*. Praha, 2004. S. 82-83.

¹⁶⁰ tamtéž, s. 10-11, 13, 19

¹⁶¹ KOPÁČ, Radim. Torst ve verších: in margine sbírek Zory Růžové, Tomáše Frýberta, Pavla Janského a Jana Nedvěda. In: *Uni 15*, 2005, č. 10, s. 37.

Nové jsou samozřejmě motivy Francie, hlavně Paříže a vzpomínky na Prahu, jako například v básni „Mizíme jeden po druhém“, která je na tyto motivy velice bohatá: „Před sebou skleničku s růžovým z Anjou, úplně ti kysne dojetím / Jeden je hloupé číslo a v Paříži nejde ani trochu do páru / a tak se našinec závistivě kouká po druhých...“ V téže básni jsou potom tyto nostalgické verše: „Ó Bílá Horo, rovinko hvězdnatá, hospodo zahradní / poslední koruno na tramvaj ztracená... / Je Hvězda na Bílé Hoře, anebo ve hvězdách?“¹⁶²

Jedna z posledních básní, které od roku 1990 psala střídavě v Paříži i v Praze, pojednává o procházce básníčky s jejím synem Prahou po několika letech. Básníčka si zde vzpomíná a všímá si, jak se toho mnoho změnilo. Tato báseň „Bylo podzimní nedělní“ je navíc jako jediná psána v próze: „pak se synkem jsme vyšli na Pětikostelní náměstí se Zlatou studní a pláčkem dovršku uprostřed teď zaneřádným haraburdím pod statnými stromy o které jsem se opírala zemdlená trsáním rokenrolu já bába divá jsem ztratila prsten co syn měl dostat až dospěje; namísto polodrahokamu jsem ukázala podloubí naproti Valdštejnskému paláci kde kdysi bývala katedra loutkářská.“¹⁶³

Jak už bylo zmíněno hlavním tématem v poezii Zory Růžové jsou muži a s nimi spojené časté pocity osamělosti, které se prolínají celou její tvorbou. Této osamělosti jsme si mohli všimnout v některých již uvedených básních. Takové příznačné verše jsou v básni „Jsi kamennou hrází“: „Chodíme, spíme, milujeme se se svou samotou / pravda v nás není / spolu zůstáváme jen sami v sobě.“¹⁶⁴ Nebo ve verších básně „Zůstalo mi po tobě“ je vylíčen pocit vzteku i osamění po rozchodu: „Měla bych ti zarýt nehty do ramen / ale ukousala jsem si je / první noci samoty – zase jiné - / vím přesně, co bude následovat.“¹⁶⁵ Ve verších básně „Čekám na tebe“ básníčka líčí své pocity při čekání na onoho muže: „...čekám a bolí mě to ticho za očima... zázrak v hlavě / čaruju tě a nejsem sama / čekám na tebe a nejsem v tom sama / ale sama čekám / neboť čekám právě jen na tebe / a náramně tím prolhávám budoucnost / které v přítomnosti prostě nevěřím.“¹⁶⁶ V těchto situacích jsou jí pak dobrými společníky víno a cigarety.

Další významnou úlohu v těchto básních hraje nezastavitelné plynutí času, s ním spojené hromadění vzpomínek a touha někdy se vrátit zpět do dětství. V básni „Měla jsem v hlavě“ jsou například verše: „to jídlo mi vůbec nevádí v polykání času, kterej mi

---

¹⁶² RŮŽOVÁ, Zora. *Schody od muzea*. Praha, 2004. S. 126, 128.

¹⁶³ tamtéž, s.215-216

¹⁶⁴ tamtéž, s. 57

¹⁶⁵ tamtéž, s. 66

¹⁶⁶ tamtéž, s. 73

leze krkem / koukni / na rukou mám jizvy času / na nohou mám dlouhý nehty
nestříhaný ani nepamatuju / z dlouhý chvíle si je vokusuju, a to je ta polívka.“¹⁶⁷

V básních Zory Růžové se často objevuje motiv zrcadla, a to například v básni
„Dnes jsem se dlouho dívala do zrcadla“: „Dnes jsem se dlouho dívala do zrcadla / na tu
tvář / která je mojí tváří / ukazováčkem jsem pomalu přejížděla / tenoučkou kůží před
očima / a ten pohyb mne uklidňoval k šílenství tak, / jak jen šílené pohyby dokážou
uklidnit tělo/ a duši.“¹⁶⁸ I zrcadlo zde možná značí nesmlouvavé plynutí času.

Častokrát ve svých básních autorka používá verš: „copánky z nás holčičky stejně
neudělaj,“ jako by si sice přála vrátit se zpět do bezstarostného dětství, ale ví, že čas
zkrátka plyne stále tím jedním směrem, tedy kupředu.

Přesto se představy dětství nechce vzdát a závěrečné verše poslední básně „...na
dně lahví od vína“ sbírky *Schody od muzea* znějí: „...a kolíčkem na prádlo / si sepnu
nos a huhňám: s'il vous plaît, prodejte mi / ještě jeden poloviční, do dětství, prosím
vás!...“¹⁶⁹

---

¹⁶⁷ RŮŽOVÁ, Zora. *Schody od muzea*. Praha, 2004. S. 26.

¹⁶⁸ tamtéž, s. 99

¹⁶⁹ tamtéž, s. 221

3.4. Šárka Smazalová

Šárka Smazalová je za beatnickou básnířku považována především díky svému životu na Hanzlberku, kde se ve 60. letech sdružovala bohémská komunita.

Tento dům (Hanzlberk) dodnes stojí v pražské ulici Pod Vyšehradem číslo 20.

„V šedesátých letech v něm sídlila pověstná komunita začínajících umělců a studentů. Dům dostal jméno podle jednoho z prvních nájemců – divadelníka Leoše Hanzla. Ten tam přivedl i jednoho ze současných obyvatel, fotografa Ivo Gila. Kolem této dvojice se pak začala vytvářet umělecká komunita: do domu v Podolí se tak sestěhovali fotografové Jan Reich, Pavel Štecha, Pavel Hudec ‚Ahasver‘, grafičky Jarmila Halámková, Ivana Pavlová, budoucí úspěšný televizní scénárista a režisér Eduard Sedlář a v neposlední řadě i mim Boris Hybner. V nejdivočejších letech sem chodili i Václav Havel, Bohumil Hrabal, Anna Fárová či Allen Ginsberg. Vzhledem k tomu, že dveře od tohoto domu tvořivého ducha se nikdy nezamykaly (ani to nešlo), proudili tudy jak svěží umělci, tak myšlenky nové a neotřepané. Dům byl v naprosto dezolátním stavu, původně určen k demolici. Jeho původní majitelka, paní Wogelová, vybírala jako nájem 10 korun měsíčně. Částka to byla sice směšná, přesto ji občas musela urgovat. Její legendární vzkazy začínající téměř vždy Hola! Hola! Hola! Zase neplatíte nájem!...zůstávají cenným dokumentem v nejednom rodinném archivu. V druhé polovině šedesátých let se tak Hanzlberk stal tavícím kotlem několika uměleckých proudů. Měl dokonce vlastní scénu: jeviště suploval světlík zanesený mnohaletým nepořádkem a hledištěm byla otevřená okna z jednotlivých pokojů. Není proto divu, že byl Hanzlberk pod vlivem laciného vína vracejícího se dadaismu prohlášen jediným a nenahraditelným středem Evropy.“¹⁷⁰

Šárka Smazalová se narodila 15. června 1945 v Praze. Maturovala na jedenáctileté střední všeobecně vzdělávací škole. V letech 1963 až 1968 studovala na Univerzitě Karlově psychologii a filosofii, pro nemoc ale studia musela přerušit. Pavla Holcová ve svém článku o Šárce Smazalové pro časopis *Instinkt* napsala: „Měla trochu naivní pocit, že tyto dva obory by jí alespoň částečně mohly dát odpověď na některé otázky, které se jí vracely stejně pravidelně a stejně neodbytně jako příbojové vlny. Studium však místo toho spíš vyvolávalo otázky další a další a relativizovalo vše, na co se Šárka až do té doby mohla spolehnout. Psychologie transformovala lásku – emoci

---

¹⁷⁰ HOLCOVÁ, Pavla. Šárka Smazalová: Básnířka bolesti. In: *Instinkt* 5, 2006, č. 22, s. 62.

pro Šárku Smazalovou nedotknutelnou a úplně nejvyšší – v biologický pud. Filozofie zase zpochybňovala víru Šárky v sebe samou. Po třech letech musela studium kvůli nemoci přerušit. Psychicky se zhroutila.“¹⁷¹

Od února až do května roku 1966 pracovala jako pomocná síla na dětském oddělení ve Vinohradské nemocnici v Praze, kde se spřátelila se spisovatelkou a lékařkou Valjou Stýblovou.

V této době se dostala mezi začínající umělce sídlící na Hanzlberku. Byl to pro ni zcela nový svět, který ji úplně okouznil, přesto však nedokázala ani tam najít někoho, kdo by jí porozuměl.

„V celém polorozpadlém podolském domě srší inspirace. Skoro by se mohlo zdát, že umění přímo roste z plísně na stěnách a múzy okupují trouchnivějící trámy. Dveře do tohoto domu se nikdy nezamykaly a platilo nepsané pravidlo, že jakákoliv návštěva má být uctěna minimálně čajem. Častěji to ovšem bylo jablečné víno rozlévané do ‚hořčicového servisu s velbloudem Mora‘. A tak se pilo a milovalo a tvořilo a pokřikovalo...“¹⁷²

V prosinci roku 1967 se Šárka Smazalová provdala za právníka Ivana Bystřinu. Jejich vztah ovšem nebyl příliš šťastným. „Šárka svého muže milovala i přesto, že se neustále vracel ke své bývalé ženě. Jako by si myslela, že láska je právo na mučení.“¹⁷³

Takto zní úryvek z povídky Lorelai Drahomíry Pithartové, která Šárku osobně znala: „V časopise byly tři krásné smutné básně. I formálně byly dokonalé jako křišťál – až Annu zamrazilo. A přece ještě něco v nich ji stačilo popudit: bolest, totální bolest, které nerozuměla. Naprostá bezmocnost vůči muži, kterému v jedné básni říká: ‚...mám ráda ještě i tu, kterou hladíš...‘“¹⁷⁴ Tomuto úryvku předcházela děj, kdy Šárka Anně ukázala časopis se svými nově otisknutými básněmi.

Šárka Smazalová své celoživotní trápení neunesla. V roce 1968 byla hospitalizována v pražských Bohnicích a v říjnu téhož roku spáchala sebevraždu skokem z okna ze svého malého půdního bytu. Pavla Holcová ve svém článku napsala: „Její sebevražda šokovala. Většina literárních textů Šárky Smazalové byla objevena až po její smrti. Najednou začaly na světlo vycházet okolnosti jejího vnitřního života. Dokonce i Šárčini nejbližší přátelé byli překvapeni rozporem v tom, jak působila na

---

¹⁷¹ HOLCOVÁ, Pavla. Šárka Smazalová: Básnička bolesti. In: *Instinkt* 5, 2006, č. 22, s. 58.

¹⁷² tamtéž, s. 61

¹⁷³ tamtéž

¹⁷⁴ PITHARTOVÁ, Drahomíra. *Lorelai*. In: SMAZALOVÁ, Šárka. Čaj a jiné texty. Praha, 2006. S. 143-144.

ostatní a čím žila. Jako by chtěla říct: Ano, k vám jsem se vždycky chovala roztomile, naivně, něžně...ale aspoň k sobě jsem potřebovala být upřímná...“¹⁷⁵

Šárka Smazalová básně psala už od svých čtyř let. Svou tvorbu pak časopisecky publikovala od poloviny 60. let, a to v Mladém světě, Divokém víně, My 64, Večerní Praze a Literárních novinách.

V roce 1968 napsala dramatický skeč Čaj, který se hraje dodnes. Stvořila jej po návratu z Krejčova představení Tří sester. Radim Vašínska, který Čaj inscenoval v Orfeu na Malostranském náměstí, o její krátké hře napsal: „Šárka tu inscenaci asi pochopila omylem jako srandu a ve veselé náladě sepsala jakousi svoji repliku a donesla ji k přečtení Bondymu. A ten ji dal přečíst mně. Do šesti neděl jsme ji zinscenovali. (Pravda, Bondy tvrdí, že jsem zabordelil poslední stránku, ale v tom fofru jsem se nestačil ani Šárky zeptat...). Já tvrdím, že ‚Čaj‘ je čechovovštější než sám Čechov. I když není inspirována Čechovem, ale Krejčovým pojetím Čechova. Na textu je znát, že jej psala básnířka, má svůj rytmus a eleganci. Nejfantastičtější na něm je, že není rozhodující, o čem je (i když nepochybně o něčem je), ale jak je odehrán!“¹⁷⁶

Hra měla premiéru až v červnu roku 1969, autorka se jí tedy již nedočkala. Byla mnohokrát reprízována, až se v roce 1971 stala záminkou normalizační byrokracii pro uzavření Orfea. Potom se Čaj ještě několikrát hrál nelegálně až do převratu 1989. Od roku 1991 ho znovu soubor Orfeus hraje.

V roce 1972 vyšel pod vedením Vladimíra Justla v nakladatelství Vyšehrad výbor z básní Šárky Smazalové s názvem Flétnové vábení. Tato básnická sbírka vyšla ovšem bez editorova jména, které nesmělo být uvedeno, a bez jakéhokoliv doslovu či ediční poznámky.

Básně Šárky Smazalové dále vycházely v časopisech: Květy, Mladý svět, Zemědělské noviny, Lidová demokracie, Kalendář LD i v Programech Státního divadla v Brně.

V pražské kavárně Viola byly zinscenovány dva programy sestavené z její básnické tvorby. Jeden z nich se uskutečnil pod vedením Anny Smetanové s premiérou 28. 4. 1969: Dvojhlas – Večer poesie Šárky Smazalové a Zdeňka Rosenbauma. Druhý z nich se uskutečnil pod vedením Vladimíra Justla s premiérou 21. 1. 1978: Na dotek ruky – Verše Šárky Smazalové a Jany Rathouské. Šárka Smazalová se věnovala také

¹⁷⁵ HOLCOVÁ, Pavla. Šárka Smazalová: Básnířka bolesti. In: *Instinkt* 5, 2006, č. 22, s. 62.

¹⁷⁶ VAŠÍNKA, Radim. Vydolováno z nepaměti IV. In: *Divadelní noviny* 10, 2001, č. 8. s. 16.

výtvarné činnosti a pro tento druhý program byly použity pro výzdobu interiéru právě její kresby.

V roce 1978 vydali Šárčiny rodiče její krátkou básnickou prózu *Dospívání* jako soukromý tisk k příležitosti deseti let od úmrtí jejich dcery. K vydání ho připravil Vladimír Justl a napsal k němu i ediční poznámku.

V roce 1984 vydal Literární archiv Památníku národního písemnictví pod záštitou dr. Evy Bílkové sešit se správou o literární pozůstalosti Šárky Smazalové, která je tam uložena. Tento katalog obsahuje korespondenci, celé Šárčino básnické i prozaické dílo, její deníky, školní sešity, fotografie, kresby atd.

V roce 2006 vyšel v nakladatelství Torst v Edici Poezie soubor textů Šárky Smazalové, které uspořádal Martin Machovec. Redaktorem byl Jan Šulc. Tento soubor nese název *Čaj a jiné texty* a obsahuje poezii, prózu a dramatický skeč *Čaj Šárky Smazalové*, který tak vyšel podruhé česky, ale poprvé u nás (poprvé vyšel česky ve Vídni), dále potom část s příspěvky o básnířce, kde jsou vzpomínkové texty malířky Ivany Pavlové, Radima Vašinky, Petra Pitharta, Vladimíra Justla a biografická próza Drahomíry Pithartové. Kniha obsahuje také medailonek Šárky Smazalové a ediční poznámku, ve které se Martin Machovec vyjádřil o smyslu vydání tohoto souboru textů Šárky Smazalové: „Nešlo nám o to, ukázat dílo Šárky Smazalové naprosto jinak, než jak je zpřítomnil svazek *Flétnové vábení*, jenž nepochybně přinesl texty nepopíratelné básnické hodnoty, ale předložit je v jeho co největší šíři, rozmanitosti, nepotlačovat v něm ony jeho složky ‚drastičtější‘, ‚zpovědnější‘, případně texty parodické, ironické a parafráze – tedy takové, mezi něž v nejlepším slova smyslu patří právě text skeče *Čaj*.“¹⁷⁷

Vladimír Justl ve svém textu pro vydání výboru *Čaj a jiné texty* uvedl: „Literární historie jistě právem vidí tvorbu Šárky Smazalové v atmosféře Hanzlberku a mezi autory oslněnými rytmy beatnické poezie přenesenými k nám díky překladům Jana Zábrany. Lze však věřit i tomu, k čemu se sama přiznala: k Wolkerovi, Nezvalovi, Wernishovi, s úklonou k poezii Holanově. Cítím, že ojíněný dotek autorčiny dětské něhy není vzdálen Wolkerovi a prvním sbírkám Wernischovým, jistou hravost mohla odposlouchat u Nezvala.“ A na závěr svého textu píše, že Šárka Smazalová je „nepochybně autorkou, která patří do dějin české literatury“¹⁷⁸.

¹⁷⁷ MACHOVEC, Martin. *Ediční poznámka*. SMAZALOVÁ, Šárka. *Čaj a jiné texty*. Praha, 2006. S. 153.

¹⁷⁸ JUSTL, Vladimír. *Po letech*. SMAZALOVÁ, Šárka. *Čaj a jiné texty*. Praha, 2006. S. 141.

Poezie Šárky Smazalové je jemná, křehká, dívčí a hlavně skutečná. Je téměř nemožné dívat se na ni jinak než z hlediska jejího tragického osudu. Její básně jsou totiž skutečně plné samoty, svíravé úzkosti, trápení, bolesti a smutku. Častokrát jsou tyto pocity v jejích básních vyřčeny přímo a upřímně: „měla jsem v srdci / nesmírnou bolest / a nikdo nic nepoznal,“¹⁷⁹ takto znějí například závěrečné verše básně Dospění.

Ivo Harák se ve své recenzi na výbor díla Čaj a jiné texty zamýšlí nad tím, nakolik osud autora některých děl ovlivňuje čtenáře: „Četli bychom je se stejným zaujetím i tehdy, pokud bychom neznali autorův pohnutý osud?“ A dále uvažuje: „Mohu se ptát, nakolik se do její tvorby a do jejího života, končícího sebevraždou, promítly psychické dispozice a nakolik tragické peripetie milostné.“ Správně ale vyvozuje: „Život a osud nám soudit nepřisluší. To, co můžeme uchopit, popsat a posoudit, je dílo.“¹⁸⁰ Není ovšem jednoduché nepromítat si do díla život autorky, pokud o něm víme a pokud tolik osvětluje celkové ladění celé básnické tvorby autorky.

Ivo Harák se dále zamýšlí, zda „nás Čaj a jiné texty mohou oslovit i více než čtvrtstoletí po autorčině smrti a zda nás osloví i tehdy, nebudeme-li tuto tvorbu číst jako legendu“¹⁸¹. V tomhle případě bych rozhodně souhlasila s Vladimírem Justlem a myslím si, že tvorba Šárky Smazalové má stále čím čtenáře oslovit, aniž by předem znali autorčin nešťastný osud.

Tvorba Šárky Smazalové je psána volným veršem, obvykle bez interpunkce, ačkoliv na konci veršů bývají často tři tečky.

Grafické rozložení básní není jednotné. Verše jsou různě odsazovány.

Specifické v její tvorbě jsou verše psané do závorek, které jako by směřovaly k utišení významu. Například verše v básni Nevracej se znějí: „Utíkala jsem / a přitom se mi ztratila / má velká bolest / po tobě rána / podobná noční můře / posledním úderem dozněla / na klaviatuře / A už je veselo / jako na bále! / (Ach nevěř tomu / bolí to stále).“¹⁸²

Většina básní je psána spisovnou češtinou, ne ovšem všechny. Báseň „Naše správcová dneska myla schody“ obsahuje například verše: „Ale vona: Krucihiml zatracenej chlape / kdo to má furt mejt.“¹⁸³

---

¹⁷⁹ SMAZALOVÁ, Šárka. *Flétnové vábení*. Praha, 1972. S. 20.

¹⁸⁰ HARÁK, Ivo. Že slovo je míň než mech. In: *Tvar 17*, 2006, č. 17, s. 23.

¹⁸¹ tamtéž

¹⁸² SMAZALOVÁ, Šárka. *Flétnové vábení*. Praha, 1972. S. 46.

¹⁸³ SMAZALOVÁ, Šárka. *Čaj a jiné texty*. Praha, 2006. S. 32.

Raná tvorba Šárky Smazalové je tu a tam rýmovaná a rytmižovaná. Báseň Prší se svou hravostí dokonce přibližuje k některým básním Nezvalovým. Její závěrečné verše jsou: „Paraplíčko pruhované / jistě nemá slzy slané / A i kdyby slzy mělo / pročpak by se rozplakalo?“¹⁸⁴

Některé autorčiny básně zase svojí rytmičností, rýmy a nově vytvořenými slovy připomínají verše Skácelovy. Například báseň Říkání o bíloslůnkovi obsahuje verše: „Říkám si: / Odejdi ode mne bílý slone / Ale říkám mu bíloslůnku / aby nebyl smutný // To se mu líbí / to vím // (Ty možná jeho řeči nerozumíš / a já mu zase nevěřím).“¹⁸⁵

Už v těchto brzkých básních se objevuje onen smutek, a to například ve verších básně Vzlykot: „Co si počít / s křídly v bezesných nocích / Kam se podělo / mé perutění / (I báseň pláče) / A něha / spadá / do školní brašny / Mám v ní slabikář: / Stře-víč-ku / pan-to-flíč-ku / petr-klíč-ku / krá-líč-ku / mi-láč-ku.“

Velkým tématem básnířky je dětství a vzpomínky na něj, dospívání a „všemožné tápání s tímto obdobím spojené; včetně peripetií milostných – a také téma životní šedi a úniku z ní“¹⁸⁶.

Kolikrát by se před světem znovu chtěla do dětství schovat. „Vlezla jsem do skříně a čekám, čekám / až přijede loď / která korálky mne ověncí. / Nudle jsou vařeny, ale já myslím na / zázrak, který / mne odveze pryč odsud,“¹⁸⁷ znějí verše básně Neprostopnosti.

Dospívání v básních Šárky Smazalové nevyznívá vůbec vesele. Smutek je zasazen i do té nejvšednější situace - jako v básni příznačně pojmenované Dospívání: „To se to chodilo / po dlaždičkách / za noci, boso, po špičkách nestudilo. / To v koupelně crčelo vodou do sklenice / a spát šla už hodná nežízeň. // To se to chodilo... // Kohoutky, co nejvíc nahlas kokrhají vodu / hodné, hodné kohoutky moje, / že nejste tišší než doprovod k slzám. / V noci na boso to pálí / po dlaždičkách boso se chodí / sem a tam / sem a tam. // Už se nechodí spát s hodnou nežízní.“¹⁸⁸

Další báseň, která nese ten samý název - Dospívání obsahuje verše až mrazivé: „Dnes ráno na zeleném mechu / volal mi poskakující vrabčák píseň: / um-ři um-ři um-ři um-ři- - - -.“¹⁸⁹

¹⁸⁴ SMAZALOVÁ, Šárka. *Flétnové vábení*. Praha, 1972. S. 7.

¹⁸⁵ tamtéž, s. 8

¹⁸⁶ HARÁK, Ivo. Že slovo je mň než mech. In: *Tvar 17*, 2006, č. 17, s. 23.

¹⁸⁷ SMAZALOVÁ, Šárka. *Čaj a jiné texty*. Praha, 2006. S. 41.

¹⁸⁸ tamtéž, s. 21

¹⁸⁹ tamtéž, s. 37

Téma nešťastné lásky je například ve verších básně Utíkám se k pokoře beránků: „Ano je tolik zlého / že miluji ty kdož milují / Představuji si tvoje ruce / pod nimiž něhnu její ramena - / - a mám tě za to ještě ráda / Ale nemám ráda tu / která lže s tebou / Znáš tě.“¹⁹⁰ V básni Nevím jsou zase verše: „Jenomže právě / skrze bolest z odešlého / zdála se spočívat celá nesmrtelnost / v tom jednom slově / které se už bojím vyslovit: / (Miláčku).“¹⁹¹

V básni Nevím je také verš: „(Jen poezie byla ještě ryzí),“¹⁹² na kterém je vidět, jak významnou úlohu Šárka Smazalová přikládala poezii.

O pozdějších básních Šárky Smazalové se ve své recenzi vyjadřuje Dora Kaprálová: „Od intuitivně dívčích, průzračně samozřejmých, nicméně často eklekticky osvojených veršů dospěla k mrazivě vyzrálým textům, v nichž se dívčí intimita kloubí s temnými proudy groteskního rozumu.“¹⁹³ A jako příklad uvádí báseň „Jesetere jesetere“: „Jesetere jesetere / vrací se mi řeč / a proto ty / jeseteří jízdou mne pocti // Mlčky se přece prosí / Ano ach ano // Jesetere jesetere jedem.“¹⁹⁴

Častým jevem je v jejích básních muž jako lyrický subjekt, a to například v básni Probudil jsem se na Hanzlberku. Na Hanzlberk situovala své básně několikrát. Verše této básně znějí: „Zapálil jsem si cigaretu a ukrojil chleba. / Chvilí jsem jedl. Pak jsem vzal pero. Inkoust / A čistý papír a napsal báseň. / Rozsvítil jsem žárovku a napil se vody z konve, / Přečetl jsem esej od Henry Millera a / Hledal ve skříni peníze. / Běžel jsem si koupit pivo Pod vrch. / Vrátil jsem se na Hanzlberk. Zavřel vikýř. / Zhasnul žárovku. / A napsal dlouhou báseň. / Cítil jsem vesmír nad hlavou. Nad sebou. / A psal jsem nádhernou báseň o tom, jak žiju / A jak v tom všem zmizím.“¹⁹⁵ Nebo v dřívější epické básni „Byl už soumrak“ jsou verše: „Byl už soumrak, když strýc / zaklepal svou okovanou holí / na kamennou obrubu studně / co je pod mými okny. / Přišel jsem otevřít. / A od té doby bydlíme spolu / Večer když nastane vyprávění / a soumrak přichází blíž k oknům / mluvívá strýc o svých ovcích / které po celý den pase / v bílé ohradě za domem. / Já mu zas vyprávím o své milé / za kterou chodívám až za zelenou louku / do krajiny s růžovými keři a potokem.“¹⁹⁶

---

¹⁹⁰ SMAZALOVÁ, Šárka. *Flétnové vábení*. Praha, 1972. S. 33.

¹⁹¹ tamtéž, s. 37.

¹⁹² tamtéž

¹⁹³ KAPRÁLOVÁ, Dora. Dívčí temné hlubiny. In: *Mladá fronta Dnes 17*, 2006, č. 146, s. B7.

¹⁹⁴ SMAZALOVÁ, Šárka. *Čaj a jiné texty*. Praha, 2006. S. 67.

¹⁹⁵ tamtéž, s. 76-77

¹⁹⁶ tamtéž, s. 30

Motivy, které se vyskytují v básnířčině tvorbě, jsou: barvy, květiny, podzim, vítr, písně, sny, její krajiny a zahrady.

V básni „Hodila jsem náhrdelník perel“ je vítr jako posel ve verších: „Ráno větrem zpátky vrátily se krůpěje / a bělounce třeskly mi k nohám.“¹⁹⁷ Motiv písně i krajiny se vyskytuje například v básni *Píseň o oranžových koních*. *Píseň* je tady jako život nebo příběh života: „To je vstup do krajiny / písně / utkané / ze dna dne rozbahnění / utonulých vzpomínek / a dešťů.“¹⁹⁸ Podzim se line celou básní nazvanou přímo *Podzim*, jejíž verše znějí: „Podzim, / raněný den, / v aleji / konce nedohlédneš. / A půjdem spolu / a půjdu jenom já, / protože ty – nikdy nebudeš.“¹⁹⁹ Z květin se v básních Šárky Smazalové objevují nejčastěji pampelišky, jako například ve verších básně *Znovu*: „Podívej, kdybys chtěl / ode mne pampelišky mých rukou / jetelíčky mých prstů a tak... / od nich se přece začíná / anebo slečno, dejte mi svoje srdce.“²⁰⁰

V básni *Dívám se do zahrady* jsou motivy zahrady i snů: „Dívám se do zahrady / oknem duše / v den kdy / sny tají pláč // Se stromu padal list / žlutý jako láska / smutný / jako láska...“²⁰¹ Zahrada i krajina jsou v básních Šárky Smazalové jakýmsi jejím vnitřním světem, který je bezpečný.

Také barvy hrají důležitou úlohu v básnířčině poezii. Nejčastěji se v nich vyskytuje barva žlutá. Několik básní je dokonce i věnováno malířům Janu Zrzavému, Marcu Chagallovi a Henry Rouseauovi.

Celá básnická tvorba Šárky Smazalové je velice expresivní, avšak tato expresivita se v jejích pozdějších básních stále stupňuje. Její básně jsou skutečně čím dál tím mrazivější. Jedna báseň dokonce nese název *Stane se v den Šárcina pohřbu.....* roku 196. Poslední dvě básně z výboru *Čaj a jiné texty* mají shodný název *Lyrika*. Jsou to dvě verze též básně. Druhá verze básně zní: „Život můj zběsilá halena / Ač nechci vidět krev / a housle pryč // Teď Ivane sem pojď / a židli přistav k oknu / Moknu / ve zběsilé haleně / a moknu.“²⁰²

Na závěr je třeba ještě dodat, že Vladimír Justl za klíčový text tvorby Šárky Smazalové považuje krátký prozaický text *Dospívání* z roku 1966. Tento text je „o desiluzi prvního skutečného a plného milostného zážitku, o ztrátě dětství a tíze života, který naráz dolehl“. Podle Vladimíra Justla próza *Dospívání* „vrhá prudké světlo

---

¹⁹⁷ SMAZALOVÁ, Šárka. *Čaj a jiné texty*. Praha, 2006. S. 18.

¹⁹⁸ tamtéž, s. 56

¹⁹⁹ tamtéž, s. 12

²⁰⁰ tamtéž, s. 50

²⁰¹ SMAZALOVÁ, Šárka. *Flétnové vábení*. Praha, 1972. S. 21.

²⁰² SMAZALOVÁ, Šárka. *Čaj a jiné texty*. Praha, 2006. S. 109.

na její básně, jeho znalost nám umožňuje lépe porozumět charakteru a smyslu její poezie, jejímu niternému poselství, jejímu údělu“²⁰³.

Dospívání je próza hodně poetická, snová a obsahuje mnoho příznačných motivů pro básniřčinu poezii. Nejdůležitějším motivem je zde právě zahrada, jež je světem dívky, která v ní žije celý svůj život. Zahradu však jednoho dne opustí za příslibem něčeho nového, za příslibem lásky, která nicméně zklame, a dívka se do své zahrady už nikdy nevrátí. Přetrhla s ní pouta, a tudíž nemůže už najít cestu zpět. Přesto si na ni občas vzpomene a povídka končí větou: „Vím, že je.“²⁰⁴

---

²⁰³ JUSTL, Vladimír. *Ediční poznámka*. In: SMAZALOVÁ, Šárka. Dospívání. Praha – Kladno, 1978.

²⁰⁴ SMAZALOVÁ, Šárka. *Čaj a jiné texty*. Praha, 2006. S. 86.

4. Závěr

Na závěr své práce bych chtěla říct, že je jistě mnoho básníků, ale i jiných literátů, na které se zapomíná. České beatnické básnířky nejsou jistě jedinými literárně tvořícími osobami, které tak nějak zapadly za regál a u kterých se musíme hodně snažit, abychom je tam našli.

Neříkám, že objev těchto básnířek by mohl znamenat nějaký velký posun v celkovém vnímání české literární historie, ale myslím si, že je dobré rozšířit si obzor, přečíst si jejich poezii a udělat si vlastní názor.

Nejspíše bude stále významnější a beatničtější jejich život než jejich poezie, což ovšem neznamená, že by ta poezie nestála za to.

Tady je ještě třeba připomenout, že poezie našich beatnických básnířek byla jejich životem hodně ovlivněná. Inka Machulková to sama přiznávala. U Vladimíry Čerepkové si nemůžeme nevšimnout motivů chybějící rodiny. U Zory Růžové to jsou muži a osamění. A co znamená tolik smutku v básních Šárky Smazalové?

Opravdu si nemyslím, že jejich poezie znamená nějaký velký posun v dějinách literatury. Čtenář má ovšem velkou šanci najít si v jejich poezii něco svého, co člověku něco řekne a něco v něm zanechá. Skutečně si myslím, že jejich tvorba má i dnešnímu čtenáři stále co říct.

5. Použitá literatura

Knihy

ČEREPKOVÁ, Vladimíra. *Básně*. Praha, 2001. ISBN 80-7215-142-8.

HRABĚ, Václav. *Blues: Blues pro bláznivou holku a jiné básně*. Praha, 1999. ISBN: 80-85935-11-2.

HVÍŽDALA, Karel. *České rozhovory ve světě*. Praha, 1992. ISBN 80-202-0336-2.

JANOŠEK, Pavel – TÁBORSKÁ, Jiřina. *Slovník českých spisovatelů od roku 1945*. I., II. díl. Praha, 1998. ISBN: 80-7243-014-9.

LEHÁR, Jan et al. *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha, 2004. ISBN: 80-7106-308-8.

MACHULKOVÁ, Inka. *Kahúčú*. Praha, 1969.

MACHULKOVÁ, Inka. *Kámen komediantů*. Mnichov, 1979.

MACHULKOVÁ, Inka. *Na ostří noci*. České Budějovice, 1963.

MACHULKOVÁ, Inka. *Neúplný čas mokré trávy*. Brno, 2006. ISBN: 80-7294-191-7.

RŮŽOVÁ, Zora. *Schody od muzea*. Praha, 2004. ISBN: 80-7215-236-X.

SMAZALOVÁ, Šárka. *Čaj a jiné texty*. Praha, 2006. ISBN: 80-7215-276-9.

SMAZALOVÁ, Šárka. *Dospívání*. Praha – Kladno, 1978.

SMAZALOVÁ, Šárka. *Flétnové vábení*. Praha, 1972.

Časopisecké studie

BALAŠTÍK, Michal. Já, beatnička, jsem číslo jedna v Obci spisovatelů: rozhovor s básnířkou Inkou Machulkovou. In: *Host 23*, 2007, č. 5, s. 6 - 13. ISSN: 1211-9938.

BĚLUNKOVÁ, Libuše. Psaní poezie je strašně nebezpečné: krátký rozhovor s Vladimírou Čerepkovou. In: *Literární noviny 15*, 2004, č. 47, s. 9. ISSN 1210-0021.

HARÁK, Ivo. Že slovo je míň než mech. In: *Tvar 17*, 2006, č. 17, s. 23. ISSN: 0862-657X.

HOLCOVÁ, Pavla. Šárka Smazalová: Básniřka bolesti. In: *Instinkt 5*, 2006, č. 22, s. 58 - 62. ISSN: 1213-774X.

CHROBÁK, Jakub. Vstala jsem a do oka mi padly zelené protějšší červánky... In: *Tvar 13*, 2002, č. 6, s. 21. ISSN: 0862-657X.

KAPRÁLOVÁ, Dora. Dívčí temné hlubiny. In: *Mladá fronta Dnes 17*, 2006, č. 146, s. B7. ISSN: 1210-1168.

KAPRÁLOVÁ, Dora. Naléhavě odtažitý čas. In: *Mladá fronta Dnes 17*, 2006, č. 271, s. B6. ISSN: 1210-1168.

KOLAŘÍK, Karel. Větrná poetika Zory Růžové. In: *Tvar 16*, 2005, č. 16, s. 21. ISSN: 0862-657X.

KOPÁČ, Radim. Takřka absolutní obrazy básniřky Čerepkové. In: *Mladá fronta Dnes 12*, 2001, č. 256, s. C4. ISSN: 1210-1168.

KOPÁČ, Radim. Torst ve verších: in margine sbírek Zory Růžové, Tomáše Frýberta, Pavla Janského a Jana Nedvěda. In: *Uni 15*, 2005, č. 10, s. 37. ISSN: 1214-4169.

KUČERA, Štěpán. Blues na památku Václava H.: Nadgenerační básník Václav Hrabě (13. 6. 1940 – 5. 3. 1965). In: *Host 23*, 2007, č. 5, s. 50 - 52. ISSN: 1211-9938.

RAUVOLF, Josef. Beat po česku: Ohlas autorů beat generation v našich zemích. In: *Host 23*, 2007, č. 5, s. 22 - 24. ISSN: 1211-9938.

VAŠINKA, Radim. Vydolováno z nepaměti IV. In: *Divadelní noviny 10*, 2001, č. 8. s. 16. ISSN: 1210-471X.

Texty z internetu

HUTKA, Jaroslav. *Jaroslav Hutka* [online]. 28.11.2004. [cit. 2008-03-16].

URL: <<http://www.hutka.cz/new/html/minulost.html>>.

MOTÝL, Petr. Knižní hlídka: Inka Machulková – Neúplný čas mokré trávy. In: *Čmelák a svět*. 2007. [cit. 2008-03-06].

URL: <<http://www.zebry.cz/cmelakasvet.cz/index.php?s=inka+machulkov%C3%A1>>.

PLACÁK, Petr. To slovo jsem nepoužívala: kádrový dotazník Vladimíry Čerepkové. In: *Babylon 16*, 2007, č. 6. Literární a výtvarná příloha. č. 6, s. 1. [cit. 2008-02-26].

URL:<http://www.ibabylon.cz/images/dokumenty/archiv_pdf/06_07/06_babylon_unor_2007.pdf>.

7. Resumé

Literature influenced by texts and lifestyle of American beatniks started to rise in Czechoslovakia in the sixties. Significant role in this creative process had the translations of Jan Zábřana, the visit of Allen Ginsberg in Prague and even Jazz and Rock music.

We can classify Václav Hrabě, Ladislav Landa and Milan Koch as Czech poets from the beat generation. Less known are Vladimíra Čerepková, Inka Machulková, Zora Růžová a Šárka Smazalová.

Vladimíra Čerepková and Inka Machulková together with Václav Hrabě were in the beginnings of Viola, which was Prague poetic coffee-bar where many recitation evenings took place.

Vladimíra Čerepková was born on 4th February 1946 and lived in Prague till the year 1968. She emigrated to Paris after that and she still lives there. Her first poem garner „Ryba k rybě mluví” was published in Czechoslovakia in 1968. It involves poems from the year 1960 till 1968. The second poem garner of hers was published in Kolín nad Rýnem at 1973. Next two garners were published in Paris. The poem garners „Extra Dry Silence” and „Bez názvu” were published 1988 respective 1991. The second one involves graphics of Vladimír Škoda. Vladimíra Čerepková’s set of all poem garners named „Básně” was published in the Czech Republic in 2001. It involves even the poem garner „Tělesná schránka” with poems from 1992 till 1996.

Inka Machulková was born in Prague on the 3rd November 1933. In September 1968, she emigrated to Germany where she still lives. Her first poem garner „Na ostří noci” was published in Czechoslovakia in 1963. The second poem garner „Kahúců” was published in 1969. The third one „Kámen komediantů” was published in Munich in 1979. The last poem garner by Inka Machulková „Neúplný čas mokré trávy” was published in Brno in 2006.

Zora Růžová was born in Prague on 10th October 1949. She is mostly known by her song-lyrics, which she wrote for Jaroslav Hutka. She went to France in 1976. Nowadays she lives in Germany. Set of her poems named „Schody od muzea” was published in Prague in 2004. That involves poet’s production from 1964 till 1999.

Šárka Smazalová was born in Prague at 15th June 1945. She is mainly considered a member of Beat Generation because of her life in Hanzlberk’s. The extract of her poetry led by Vladimír Justl was published in the garner „Flétnové vábení” in Prague in

1972. The extract of poet's texts named „Čaj a jiné texty” was published in Prague in 2006. That extract doesn't involve just poetry but even short prose and dramatic play „Čaj”. This play is still acted by Radim Vašinka and his dramatic group „Orfeus”. Šárka Smazalová ended her life voluntarily in October 1968.